2 Korin
2 Korin Mande Tabango

Ngu naluno, Polndo so uyi gula nakangolo, Korin oni simoo bale ngu endemo oolootenggoku, ngu yunowolo. Ene ngu mela gumisina nguno oluwolo. Ngu melangga ngu oowooyi Masedoniya. Korin endega ngu Giris mela gumisina nguno ooloote. Ngu endega ngu, ene hamoo oowooyi bingaminidodo ngu oni simoo bale, ene ngu mela gumisina nguno oolootenggo.

Mande gumgum ngu, nga so uyimo ngandilo ooloote.

Kambayeloyingo mande elo, ko, oni oni teya, Anut oowooyi bingami okooyi. 1:1-11.

Korin oni simoo baledo, Pol kowuli inootoyi, ene Polndo ngulo gome ingolo, eneya nowoondoye gulanangge yelo, oluwelo gome ingowolo. 1:12–2:13.

Pol, enengo koni oolengo ngu ngandilo. Enendo ngu, mande kedaga Anutndo elo gosiyolo, oni simoo bale yunowoku ngu, Polndo yootunolo eweloyi oni tunootewolo. 2:14–6:10

Polndo enengo newendemonggo oo ngu, Korin oni simoo baleno kowuli ingolo, ngundilo ewolo. 6:11–7:16.

Oniya mande elo, ko enengo ingoyingoyemonggo nguya ete. Ene nowoondoye gulanangge yelo, bobeye gooboongootoyi ngu, oni simoo bale gidalega yunowelo. 8:1–9:15.

Polndo ngu oo ngu, oowooyingga sulena onindo ko tetoyi tunooteyingomu, ngulo mandeni ewolo. 10:1–12:21.
Pol enengo newendemonggo ngu ete. Yengo ingonduduye ngu yanggango yunolo kambayelooteno. 13:1-14.

Polndo Korin Kristen Ngulo So Uyi Kootungga Nga Nakangowolo

1 No Pol, Kristus Yesus ngulo Aposel. Anut enengo ingondudunonggo no noyolo, enengo Aposel noyewolo. Noolengo Kristen doboonayi Timooti, ngundo hooloowenelootoni, nga mandega nga nondo yengo nakangooteno. Yo, nga ngu ye Anutlo simoo bale Korin endemo, ko Giris melako, Kristen oni oolootenggoku, ngulo nguya nakangooteno.
2 Nondo Anut, ngu noolengo Awanayi, ko Oo Bidodo Sembuli Sembunayi Ulungga, Yesus Kristusno yemboongeteno. Gedo gengo sumange ayibige ngu ene yunootooga, nguno nowoondoye imakeyingomo oliyilo ngulo yemboongeteno.

Anutndo Pol Hooloowelo, Ngulo Esetewolo

3 Noole Anut oowooyi bingami elo okoowato. Ene ngu Anut, ene Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, Yesus Kristus, ngulo eweyi. Ene ngu nowoondoyi teweloyi ngu bidodo Sembuli Ulungga. Ene ngu oni simoo bale kowulidodo oolootenggoku, ngulo nowoondoye bidodo yeni ayibidodo tetoni hoolooweyeloweloyi ngulo Anut.

4 Yo, kowuli ogingoyingo bidodomo nooleno
tunootetoni ngu, Anutndo noole nowoondonayi
yeni, imakelo ooloote. Nguno ngu, noole
nguya mete oni kowuli ogingoyingo guladilo
guladilo, eneno tunooteteku, ngu hoolooweyelolo
nowoondoye yeyi imakewa. Yo, Anutndo
noole nowoondonayi yeni imaketeku, ngulo
noolendo nguya, mete oni oowooyingga ngundilo
hoolooweyelowato.
5 Yo, ogingoyingo ngundilo ngu, Kristusndo
ngu kuli koolowooyingo, ngulo Anutndo ene
hooloowetoni, newende imakewolo. Ngundilo
nangge, ngu kowulingga, ngu nooleno nguya,
ulungga oolengo tunootetoni, ngulo Kristusndo
ngu noole nowoondonayi yeni, gome imakeyingo
oolengo tunootete.
6 Noolendo yeno mande keda gome mesalango,
ngu yeno wesiyolo elo, nguno ogingoyingo
kowuli oowooyingga koolowootooye, ene
Anutndo nowoondonayi yanggango teyunolo
ngu, enengo ayibini sumangeni, ngundo yeni
imakewolo. Imaketoni, asa, ye ngu kenolo
ingootenggo. Ngundilo damoningga, ngundo
nooleno tunooteteku ngu, ye etuyelooteku,
ngundilo nangge, yendo kowuli ogingoyingo
yeno tunootetoni ngu, Anutndo ye nguya
hoolooweyelowa. Yo, Anutndo ngu yengo kowuli
koolowootenggoku, naluno nguno, ene hamoo
oolengo hoolooweyelootoni, nowoondoye ngu
yeni, imakeyingo yanggangoyidodo teyunowa.
7 Noolendo, ye Kristuslo konimo, ngu
hamoo yanggango dikatenggoku, ngulo noole
nowoondonayimo hamoo yanggango ingooteto.

Ye ngu noole goboolo dikalo, nguno ngu, noole
hoolooweyelolo kowuli goboolo nooledodo
koolowooweloyi. Ngundilo nangge, ye nooledodo
sumange ayibi imakeyingongga, Anutnonggo
ombuteku ngu, nooledodo goboolo yowato.
8 Yo, ye Kristen dobooguline, Esiya mela
ulungga, nguno kowuli nooleno tunootewoku
ngu, ye nguya ingoyi, elo ngulo eteto. Kowuli
ulungga oolengo nguno noole wiliyelowong-
gori. Ngundo ngu, noolengo yanggangonayi, ngu
bidodo, ngu hamoo oolengo dagawolo. Ngundilo
telo, noolendo ngu kumoowatolo ingowooto.
9 Yo, noolendo noolengo ingonduduno, ngu
ngandilo ingowooto. Noole ngu mande wil-
ikoyingo oni, ngundo ngu, kuli nooledodo ewolo.
Ye komo hamoo kumoowanggoku ngu! Elo in-
gowono. Noole komo ngundilo ingowooto. Ngu
noolendo, noolengo yanggangonayi, ngundo ma
yeni mete tewa. Ngundo noole etuyelooteku, ngu
noole komo noolengo yanggangonayimo Anutlo
koni hamoo ma tewato. Kini, Anutndo enengo
yanggangoni, ngundo Yesus Kristus melenonggo
yokutuwooyingo yanggangongga, ngudodo noole
komo koni tewato.
10 Ngu ooga, ngundo noole yuleni kumoow-
elo tewolo. Ene ngu oo biyomi oolengo, ene
Anutndo kuli ene noole yoyowolo. Kootusina
nguya, ene noole ko yoyowa. Yo, noolendo, ngu
noole nowoondonayimo hamoo tetetoku, ngu ene
komo hamoo oolengo kowuli gula, noole wil-
iyelowelo tetoni ngu, asa, ene noole ko yoyootoni
gome oluwato.
11 Ye nguya komo noole Aposel oni

hoolooweyeloya, Anutno yemboongeyi. Ngundilo tetoyi ngu, Anutndo oni simoo bale oowooyinggalo, yemboongeyingo ngu ingolo, ene noole hoolooweyelowa. Oni simoo bale ulungga oolengo, ene nooleno ingolo, ene Anutno ngulo esetewanggo.

Polndo Korin Oni, Ngu Kuli Ma Ganayelowolo

12 Noolendo ngu ooga, ngulo oni oni telo eteto. Noole nowoondonayimonggo ngu yootunolo etoni, ngu damoni nenengo Anut doongeyimo, ko ye doongeyemo nguya, gome nenengo oolengo oluweloyi, ngulo gome ingooteto. Nga damoni gomengga nga, ngu Anutndo noole yunowolo. Mela ngalo oni, ngulo ingoyingoni ngundo, damoningga ngu nooleno ma yeni tunootewolo. Kini, Anutlo sumangeni ngundo nangge, ene noole kuli hoolooweyelootoni, noole ngandilo endeyootetoku nga!

13-14 Nga mandega nga, ngu nondo yengo nakangootenoku, ngalo damoni ngu ma kombiteyingo. Kini, yengombo kandangelo ngulo damoni gome ingowanggo. Kuli ye noolengo damoninayi ko mandenayi bidodo gome ma ingowonggori. Ene kootusina ngu, ye noolengo damoninayi bidodo ingomukowanggoku, ngulo gome ingooteno. Ye ngundilo ingomukootoyi ngu, asa, Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, Yesus, ko ombuyingo nalunimo nguno, yendo noolengo oni oni tetoyi, ko noolendo nguya yengo oni oni tewato.

15-16 Nondo ngu, ye kuli ingonduduye gomengga ngulo nowoondonemo hamoo telo, ngundilo ngulo, kuli no yeno koletelo oolouwelo

ingolo ewono. No yeno Korinno, koletelo oololo,
ngunonggo ye yoyokolo ngu, no Masedoniyano
oolouwano. No Masedoniyanonggo ngu, no ye
ko tanggeyemo ombuwanolo ingowono. Nguno
ngu, no tambu elaya, yeno ooloutoowe, ye ngulo
nowoondoye metemi ingolo, oni oni tewanggo.
Asa, no ngundilo yeno ko ombulo, nguno nondo
oo gula gulalo wenonootoowe, yendo mete
hooloowenelolo, sulenelootoyi, Yudiya melako
oolouwano.

17 Ndatelo ngulo? Nondo yeno ombuwelo man-
dega, ewonoku ngu, no ingondudu bulibali ingolo
ma ewono. No kingo nga mandega nga, ngu
ma eteno. Kini, no nenengo ingoyingo koletelo,
ngu yokolo, no komo ombulo, ye tambu elaya
yeyolo, nguno nowoondoye yanggango yunowelo
ingooteno. No mela ngalo, damoni ngu ma
keyolo, nguno eteno. Oni oo gulalo ewelo ngu,
oni ngandilo etenggo. Yo, elo, ko, oni gulano
ngu kinilo etenggo. Hamoo oolengo, no ngundilo
damoni, ngu no ma tewano.

18 Noole Anut doongeyimo, noolendo mande ye
yunootetoku, ngu komo hamoo oolengo. Ngu ebe
ganagana ma eteto.

19 No, Sayilas ko Timooti, noolendo kuli ye ke-
wooloyemo nguno mande nga elo etuyelowooto.
Nga ngu Anut Nangoni, Kristus Yesus, ngulo man-
deni ngu ye ingootenggo. Yo, enengo mandeni
eyingo, ngu hamoo oolengo nangge, ebe gana-
gana mande kini.

20 Yo, Anutlo sunggi mande elo gosiyoyingo,
ngu oowooyingga oolengo tetoni, ene Kristusndo
ngu bidodo keyolo temukowa, ngu ingooteto.

Ngulo ngu, noole Anut bingamini, elo okoolo,
noole nguno hamoo oolengo eteto.
21-22 Anut enengombo nangge noole, ye nguya
yoyeni, Kristusdodo nowoondonayi goboolo gu-
lanangge yeteto. Ngundo nangge, ene noole
logoyelolo yoyolo, enengo konimo, ngano nangge
yoyewolo. Yo, enengombo, ngu nooleno enengo
sunggi kundingiyi ngu yelo yunolo, enengo Yuka
Kundingiyi, ngu noole nowoondonayimo yelo
yunowolo. Yuka ngu Anutlo oo koleteyingo, ngu
gumi kootu yunoweloyimbolo, ngu yunowoku,
ngu noole ngandilo ingooteto. Hamoo oolengo,
ene kumana bidodo kootu, noole yunowalo in-
gowolo.
23 Ene nondo, Anut doongeyimo, no hamoo
oolengo eteno. Nondo yeno sodedo ko ma
ombuyingo ngulo damoni ngandilo. Nondo ye
kowuli yunowelo, yokootenoku ngu!
24 Noolendo yengo nowoondoyemo hamoo
teyingongga, ngulo tabango ma oolooteto. Kini,
yengo nowoondoyemo hamoongga, ngu kuli
yanggango dikalo oolooteku ngu! Ngulo ngu,
noolendo yedodo, ko goboolo telo, nguno yengo
oni oni teyingongga, nguno yengo nowoon-
doyemo hamoo, ngu yanggango yunowa.

2

1 No nenengo nowoondonemonggo ngandilo
usowoolo ingooteno. No yeno ogingoyingo
kowulidodo, ngulo no ko ma oolouwano.
2 Kini, nondo ye nowoondoye ogingoyingow-
eloyi kowuli, ngu ye yunootoowe ngu, onendo
ngu ye nowoondoye yeni oni oni teweloyi, ngu

yunowa? Ene nondo yengo nowoondoye yewe
ogingoyingododo kowuli yewoku ngu, ko, oni
gulado no nowoondone yeni, oni oni ma tewano.
3 Ye ngu nolo oni oni tenunoweloyi oni.
Ngundilo ngulo, no yeno oololo, nowoondone
ogingoyingo kowulidodo yolo oluwelo ma in-
gooteno. Ngulo ngu, no kuli so uyingga nakan-
gowonoku ngu, nondo ye bidodo, ngu hamoo
ingowono. Nondo oo gulalo nowoondonemonggo
oni oni tewanoku ngu, ye bidodo nguya, ngu ooga
ngulo oni oni teyilo ingooteno.
4 Yo, no kuli yengo so uyi nakangowonoku,
ngu naluno ngu, nowoondone kowuli
ulungga nunootoni, ogingoyingo nguya ingolo,
ngunonggo ko no sendolo biyomi oolengo teteno.
Ene nondo, nga so uyingga nga ngu, nowoondoye
kowuli ingolo elo, ma nakangooteno. Kini, nondo
nga so uyingga, nga yengo nakangootenoku, ngu
damoni ngandilo. Nondo yengo nowoondoyi
ulungga yunolo, ngulo nga so uyingga nga
nakangolo yunooteno.

Oni Mbumbuwa Tetoningga Ngu, Ngu Biyomi Tewoku Ngulo Komo Andangeyunoya Kapengoyeyi

5 Oni ene ngu kowuli ogingoyingongga, ngu
yeyi tunooteteku ngu, no nangge ogingoyingo
ngu ma telo nunoote. Kini, ngu ogingoyin-
gongga, ngu yeno, oni gidalega nguya, ogin-
goyingo ngundilo yunoote. No ngulo mande
yanggango ma ewano. No mande gumi bodaga
nangge etenolo ewolo.

6 Ene oni damoni biyomi tewoku ngu, ngulo
gumi ngu oni simoo bale ulungga doongeyemo,
gumi ngundilo mamana mande inootenggoku,
ngu mete.
7 Ngundilo ngulo, ataga, ngu ye damoni gula
teyinoyi. Ye enengo mbumbuwa tewoku, ngulo
ma ingowelo. Ye enengo newende yanggango
teyinoya, newende yeyiga imakeni. Ngundilo
ma tetoyi ngu, asa, kowuli ulungga newendemo
oodoni, ngundo ngu oningga, ngu yeni yombuliy-
owa.
8 Ngulo ngu, nondo yengo nowoondoye ngu
yokutuwoolo, ngandilo etuyelooteno. Ye komo
ngu oningga, ngulo nowoondoyi teyinoya,
tanggeyimo oolouya, mande gome ngu eya
ingoya, nguno ene ko yowanggo.
9 Ngulo, nondo so uyi nakango kuli nakangolo,
ye tewooyelowono. Ye bine oo bidodomo no
manggone keyolo tetenggo, ngundi kini, no ngu
kenolo ingoweloyimbolo.
10 Yendo oni gula biyomini tewoku, ngu kapen-
goyelo, ngulo ko ma ingolo, nowoondoyi teyi-
nowanggoku ngu, asa, no nguya Kristus doongey-
imo, biyomini tewoku, ngu kapengoyelo, ngulo
ko ma ingowano. Ene ngu nolo ko kini, ngu
yengo Kristen oni yengombo mete kowuli, ngu
yomosiyowanggo.
11 Yo, noole komo kewoolonayimo oo biyomi
oolooteku, ngu sodedo yomosiyowato. Ngundilo
ma tewatoku ngu, asa, Setando ombulo, noole
ganaganayelolo yombuliyelowa. Noole Setanlo
ingonduduni kuli ingootetoku ngu.

Kristusndo Enengo Ko Oni Ngu Yanggango

Yunoote

12 Kuli no Trowas endemo mayelo, nguno
Kristuslo mande keda mesalango, ngu elo
etuyelowelo ombutoowe ngu, Oo Bidodo Sembuli
Sembunayi Ulungga, ngundo oni nowoondoye
kuli yomosiyootoni, mande gome ingowelo
sobowoowonggo.
13 Ene nolo nowoondone, ngu ma imakewolo.
Ndatelo ngulo, nenengo doboone Tayitas, nguno
ma kenolo, ngulo no Trowas oni kambayelolo, no
Masedoniya melako oolouwono.
14 Ene, no ataga, Anutno eseteteno. Ndatelo
ngulo, Kristusndo noole yanggango yunooteku,
ngundo noole Setanlo yanggangoni, ngu won-
gooye uwolo. Yo, noole Kristusdodo woolo-
gongolo, nguno enengo yanggangoni, ngunonggo
endeyooteto. Nguno ngu, mela bidodomo Anut-
ndo noole suleyelootoni satetoku, nguno Oo
Bidodo Sembuli Sembunayi, ngulo mande keda
mesalango, ngu wesiyolo eteto. Ngu mandega
etetoku ngu, ndindingo gome ngundilo, mela
bidodomo oololo logowoote.
15 Yo, noole Kristuslo ko oni ngu, Kristus-
ndo yoyolo woolo ndindingo gome ngu, Anutno
yete. Ngungga ngu, kuli woolo yeyingo onindo
Anutno woolo ndindingo yeyingo ngundilo. Yo,
ngu ndindingongga ngu enengo mande keda
mesalango, ngu oni simoo baleno, wesiyolo eteto.
Ene gidalegado gome ingolo keyootoyi, ko, oni
gidalegado, ngu yokootenggokulo, ene oonate-
wanggo.
16 Ene ngu oni gidalega ngu mande gome in-
goloode, ene sowe kiniteteku, ngu oonateweloyi

musiyomo uwelo tetenggo. Ene oni gidalega
mande gome ingolo yolo dowootenggoku ngu,
ene oni oni teweloyi Sambo endega, nguno uwelo
tetenggo. Ene onendo, nga kongga nga mete
tewa?
17 Oni gidalega Anutlo mande nguno ene bob-
eye yoweloyi koyi tetenggoku, ene noole ngundilo
ma teteto. Kini, noole nowoondonayi gome ne-
nengo, hamoomonggo, noole Anutlo koni, nga
yolo, koyi teteto. Noole nowoondonayi gu-
lanangge, Kristusdodo goboolo yelo, ngunonggo
Anut doongeyimo noole mande elo yootunolo
eteto.

3

Sunggi Mande Keda Elo Gosiyowoku, Ngulo Ko Oni

1 Ye ndatelo ingootenggo? No bingamine
ngandilo okoolo, ko eteno. No Anutndo lo-
gonelolo oni nenengo, yeno sulenelootoni om-
buwono, ngundi, nondo nangge Anutlo mande
hamoo, ngu oni simoo baleno, wesiyolo eteno,
bine? Nga ngu nolo ingondudune kini.
2 Kini, oni gidalegado, ye nenengo endey-
ootenggoku, nguno kenolo ingootenggo. Nondo
Anutlo mandeni, yeno wesiyolo etenoku, ngu
ingolo keyootenggo. Ngulo ngu, noolendo yengo
gome ingooteto.
3 Yo, nondo Kristuslo mandeni wesiyolo,
etoowe ingowonggoku, nguno ye oni simoo bale,
etuyelootenggoku ngu, ye oni nenengo. Ngulo
ngu, noolendo yengo so uyi nakango gula ma
nakangolo soweyowato. Ndatelo ngulo, Anutlo

Yuka Kundingiyi, ye nowoondoyemo oolooteku,
ngu oni simoo bale bidodo ene tunoo oolengo
kenowanggo.

4 Nga mandega ngalo damoni ngu ngandilo;
Kristusndo ngu noole nowoondonayimo hamoo
teyingongga, ngu yeni tunootewolo. Ngulo ngu,
noole Anutno hamoo ingolo, ngulo noole mande,
nga eteto.

5 Ngu hamoo, noolengombo ko mande nga, elo
ma teteto. Ngulo ngu, noolendo ngandilo ma
ewato. Noolengombo oo ngu kuli tewootolo ma
ewato. Kini, Anutndo nangge noole yanggango
yunootoni, noole enengo koni mete teteto.

6 Enengombo, noole yoyeni, noole kuli sunggi
mande keda gosiyowooto. Ngulo oni wesiyolo,
ko teteto. Ngu sunggi mande keda gosiyoyin-
gongga, ngu mamana mandeno elo nakangoyin-
gomo, ngundilo kini. Ngu Anutlo Yukalomu
oo nangge. Yo, Anutndo kuli mamana mande
inowoku, ene oni enengombo keyoweloyi, ngu
ereremo kini, ngulo ene oonatewanggo. Ene
sunggi mande keda gosiyoyingongga, nguno
Yuka Kundingiyi, ngundo oni nowoondoye yang-
gango yunootoni, ngulo ngu, oni ene mete Anutlo
mande, ngu keyolo, ngunonggo ngu suwoo suwoo
keda oluweloyiga, ngu yowanggo.

7-8 Anutndo kuli nga mandega ngalo mamana
mandeni ngu, digi bungomo nakangowolo. Ngu
mamana mandega, Mosesndo oni yunooteku,
ngundo kumoo yeni tunootete. Ndatelo
ngulo, oni simoo bale bidodo, mamana
mande yunowoku, ngu keyoweloyi, ene
ereremo kini. Ene nga kongga, nga Anutlo

solu himi dulidalinidodo, ngundo Moseslo omukumundoongo, ngu solu himidodo tunootewolo. Iserel oni simoo bale Moses omukumundoongomo doongeteweloyi nguya, ereremo kini. Ene kootusina, ngu solu oo ngu kinitewolo. Ene sunggi mande keda Yuka Kundingiyi yunoweloyi, elo gosiyoyingo, ngulo dulidalini ngundo ngu, mamana mande kulimingga, ngulo dulidalini ngu dagate.

9 Yo, ngu mamana mandega, Anutndo kuli oni yunowoku, ngu gome. Ene sunggi mande keda, elo gosiyoyingongga, ngundo mande kulimingga ngu hamoo oolengo dagate. Ndatelo ngulo, Anutndo Yukani oni simoo bale yunooteku, ngundo oni hoolooweyelootoni, ene mete nenengo oluwanggo.

10 Hamoo, ngu mamana mandega ngu, ngu ene kuli dulidalinidodo. Ene ataga, Yuka Kundingiyi dulidalinidodo yunowokungga, ngando kulimingga, ngu dagalo, ene ulungga oolengo.

11 Yo, hamoo ngu mamana mande kulimingga, ngulo dulidalini ngu, suwoo suwoo ma oluwa. Ene kinitewa. Ene ngu sunggi mande keda elo, Yuka Kundingiyi, ngundo gosiyooteku dulidali gomengga nga ngu, awuno oolengo sugi sugi oluwa.

12 Ariya, noole ngu nowoondonayimo hamoo oolengo tetoni, nga Yuka Kundingiyi, ngalo dulidalini ngu sugi sugi oluwa. Ngulo ngu, noole Kristuslo mandeni, yootunolo ewelo, ma sosoleteto. Kini, noole Yuka Kundingiyimbolo yanggangonimo, ko yanggango teteto.

13 Noole, Mosesndo oo tewoku ngundilo ma

teteto. Anutlo dulidalini ngu Moses omukumundoongomo, solu himidodo oluwoku ngu, ene towimbo omukumundoongo doobengolo oluwolo. Ndatelo ngulo, Iserel oni simoo baledo, ene omukumundoongomo solu himi ngu kenoweloyi sosolewonggori. Mosesndo ngundilo damoningga teyingo ngu, Anutndo dulidalini solu himingga towi newendemo nguno kinitetoni ngu, asa, Iserel oni ngu, ene mete Moses omukumundoongo ko kenowanggo.

14 Yo, Iserel oni, enengo ingonduduye ngu gome ukingowonggori. Ngulo ngu, nalu bidodomo kulimi mande, elo gosiyoyingo ngu kandangelo, ene ngulo damoni nenengo ngu ma ingowonggori. Ngu ngundilo, towi sosowoongga omukumundoongomo ngu oodoni, ngulo ene doongetelo ma kenolo ingowa. Ngu ooga ngu, ngundilo oodoni ombulo, ataga, nga nguya ooloote. Ene Kristusndo nangge, ngu towi sosowoongga ngu andangelo yokolo, hoolooweyelowa.

15 Yo, nalu bidodomo Moseslo mandeni kandangetenggoku ngu, towi sosowoombo ingonduduye nowoondoye nguya, doobengowolo. Ngundilo telo oode oode ombulo, ataga nga.

16 Ene oni ene newende yowoolengootoni, Oo Bidodo Sembuli nguno oolouteku ngu, ariya, Oo Bidodo Sembuli, ngundo towi sosowoongga ngu mete andangeyinootoni, ene nguno ingonduduye himi yetoni ingowanggo.

17 Oo Bidodo Sembuli, ngu ene Yuka. Ene Oo Bidodo Sembuli, ngulo Yukani, ngu oni gula newendemo oluwaku ngu, asa, mamana mande

koyi teweloyi, mbumbuwa ngulo damoni, kumooweloyi damoningga, ngundo oningga, ngu ko ma ukingowa.
18 Noole Kristen bidodo ngu, oo gulado omukumundoonayi, wiliyoweloyi nguya kini. Ngundilo ngulo, Oo Bidodo Sembuli, ngulo solu himini dulidalini yanggangonidodo, nooleno ombute. Anutndo noole ngu solu himingga, ngu yeni tunootetoni, oni sungomo oolouwa. Suwoo suwoo, noole ngu dulidaliningga, nguno oode oololo, nooleno ulungga oolengo tunootewa. Ngundo noole yowoolengoyelootoni, noole Oo Bidodo Sembuli Ulungga, ngu kilalongo tewato. Oo Bidodo Sembuli Sembunayi ngu, ene Yuka, ngulo oo ngundilo tete.

4

Aposel Oni Ngu Ene Nogo Kumbe Ngundilo

1 Anutndo Aposel oni, noolengo nowoondoyi sumange yunolo, ene nga kongga, nga noolendo teyi, elo yunowolo. Ngulo ngu, noole ko, ngalo sulekinikini ma teteto.
2 Kini, noole Aposel oni oyumo yoweloyi, damoni kombiteyingo, ngu kuli kootu inowootowo. Noole mande ebe ganagana eweloyi damoni, nguno ma endeyolo, Anutlo mandeni ngu ma yowoolengooteto. Kini, noole hamoo mande, ngu tunoo oolengo wesiyolo eteto. Nguno ngu, oni bidodo, ene nowoondoyemonggo gome ingowanggo. Ene noolengo Aposel konayi ngu, Anut doongeyimo ngu gome nenengo oolengo, kenolo ingowanggo.

3 Nga Anutlo mande keda gomengga, noolendo
elo wesiyootetoku nga ngu, ene oni ene
nowoondoyemo hamoo ma tetenggoku ngu,
doongeyemo ngu kombitewonggori. Yo, ngu oni
ngu, ene mande nga ma keyootenggoku, ngulo
ene oonateweloyi oolootenggo.
4 Setan, ngu mela ngalo mboolo ebe gana-
gana. Ngundo ombulo oni gidalega nowoon-
doye hamoo ma teyingo, ngu ganaganayelootoni,
ngulo ngu, doongeye ingonduduye ngudodo
ukingoyunoote. Ngundilo ukingootoni, ngulo ene
Kristuslo hamoo mande gome, ngalo solu himi,
yanggangoni, dulidalini ngu nowoondoyemo, in-
gonduduyemo nguya, ma ulo bibitewonggori.
Ngulo ngu, ene Anutlo Nangoni ngu Anut enengo
kilalongo oolengo, ngu ma kenolo ingootenggo.
5 Ngu ngandilo: noolendo noolengo mandenayi
elo, ma wesiyolo eteto. Kini, noole ngandilo
mande tunoolo yootunooteto. Kristus Yesus, ngu
Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngundo noole
ko yoyowoku, ngulo noole yengo ko oni telo
oolootetolo ewolo.
6 Kulimi, Anutndo ewolo. Ooleli newendemo
solu himi mete tunootewalo ewolo. Anut, enengo
solu himi ngu nooleno ombulo, ngundo noole
nowoondonayimo himi yewa. Nga solu himingga
ngando ngu, noole nowoondonayimo Anutlo
dulidalini, ngulo gome ingooteto. Ngu solu
himingga, ngundo Kristus omukumundoongomo
himi yeteku, ngu Anutlo kilalongo ngundilo.

7 Ene noolendo enengo mandeni wesiyolo
eweloyi yanggangoningga ngu, ngu noole
nowoondonayimo oolooteku, ngu gowenayi

yanggango kini, ngu newendemo ooloote. Yo, noole gowenayi, ngu nogo kumbe yanggangoni kini ngundilo. Ngu oni bidodo ngu kenolo ingootenggoku, yanggango ulungga nga ngu, Anutlo yanggangoni, nga noolengomu kini.

8-9 Mela bidodomo, onindo ngu kowuli noole yunootenggoku, ene ngundo noole ma yombuliyeloote. Setando ingoyingo oowooyingga, ngundo noole ingondudunayi yombuliyooteku, ene mete noolengo ingondudunayi ma gosiyoote. Onindo noole yombuliyelowelo oweyelootenggoku, ene Anutndo noole ma yoyokoote. Ene noole yuleyi soletetoku, ene noole nguno biyomi ulungga ma yolo oonateteto.

10 Yesus uleyi kumooyingo, ngundilo nangge, onindo noole nguya yuleyi kumoowelo tetenggo. Ene noole keda oolootetoku, ngundo oni etuyelolo, Yesus nguya keda ooloote.

11 Yo, noolendo Yesuslo koni tetetoku, ngulo nalu bidodomo, onindo noole yuleyi kumoowelo tetenggo. Yesuslo keda yanggangoningga ngu, noole gowenayimo yanggango kiningga, ngano oodoni, ngunonggo yootunootoni, oni gidalega doongeyemo endesina tunoo oolengo tete.

12 Ngulo ngu, Korin Kristen, yendo noole yeyootenggoku, noole kumooweloyimbolo meyelo, ngulo nga kongga nga teteto. Noole ngundilo telo, ngulo ye hoolooweyelootooye, ye Yesusno keda oluwanggo.

13 Anutlo mande nakangoyingomo ngandilo ete.

No Anutlo nowoondonemo hamoo telo, ngulo no yootunolo ewonoku ngulo ewolo. *Sam*

116:10
Ngundilo nangge, no nguya nowoondonemo
hamoo telo, ngulo no mande, nga tunoo oolengo
yootunolo eteno.
14 Noole kuli ingooteto. Anutndo Oo Bidodo
Sembuli, Yesus, ngu melenonggo yokutuwootoni
keda ootookoowolo. Yesusndo yokutuyelowolo.
Anutndo noole, ye nguya, ngundilo nangge yoy-
ootoni, enengo tanggeyimo enedodo goboolo sugi
sugi oluwatolo ingowooto.
15 Yo, nga oo nga bidodo ngu, ye hoolooweyelow-
elo tunootete. Anutlo sumangeni, ngu yeno
nguno suleyootoningga, ulungga tunooteni.
Ngundo ngu, oni simoo bale ulungga oolengo,
yoyolo ooloutoni, ngundo Anutno esetewelоyi,
ko enengo oowooyi bingami elo okooweloyi, ngu
ulungga oolengo tunootewa.
16 Ngundilo ngulo, noole kolo ma kiyayi yeteto.
Ngu hamoo, gowenayingga nga, ngu dogoni yelo
oowiwi yootoni, ene Anutndo noolengo nowoon-
donayi ngu nalu bidodomo yanggango teyinolo
yoonenengootoni, ngu gome keda tunootete.
17 Ngu ngandilo: nooleno kowuli ulungga,
melako ngano tunooteteku, oo ngu ene nalu
ootuwoo bodaga nangge oluwa. Ene Anutlo
dulidalini ulungga, noolendo yolo, suwoo suwoo
keda oluweloyi, ingootetoku nguno, oo kowuli
gowenayimo tunooteweloyi ngulo ma ingooteto.
Ngu kingo oo ngundilo.
18 Oo melako, ngano doongenayimbo kenoote-
toku, ngu kini tewa. Ene Anutlo Sambono duli-
dalini oolooteku ngu, noole doongenayimbo ma
kenoweloyi ngu, ene sugi sugi oluwa. Noole oo

ngundilo ngu kenowelo hahangeteto.

5

1 Yo, noole kuli ngandilo ingowooto. Nga towimbo tookoododo yangga, (gowenayi) ataga melako ngano oolooteku ngu, ene biyomi yetoni ngu, asa, noole ya gula Anutndo Sambo ende-monggo, noole yunowa. Ngu yangga ngu onindo kandeyebo ma yewonggori. Kini, Anutndo nangge yetoni, ene Sambo endemo oolooteku, ngu sugi sugi oluwalo ingooteto.

2-3 Ngu hamoo, noole ngu yanggano, nguno ootoolo, ngunonggo noole sendolo oolootetoku, ngulo noolengo ya Sambo endemo oolootekungga, ngulo gome gome ingolo hahangeteto. Noole gowenayingga nga ngu, towi nenggulo ngundilo yolo, nengguloyi tewelo teteto. Ngulo ngu, noole melako nenggulo telo oolootetokungga, nga wiliyowelo, ngu sambolo nengguloga, ngu yolo, sanganimo teweloyi ingolo hahangeteto. Ngundilo telo, noole kingo gowenayi nangge ma oluwato.

4 Yo, noole nga gowenayi ngano oolootetokuno ngu, noole kowuli ingolo sendolo oolooteto. Noolendo gowenayi kulimingga, nga kumoonilo ma ingooteto. Kini, Kristus ko ombuweloyi nalunggano, nguno ombuya, noolengo gowenayi kulimingga nga nangge, yowoolengootoningga, keda tunootenilo gome ingooteto.

5 Anutndo kuli, noolengo sambolo gowenayi kedaga, ngu yunoweloyimbolo, yoonenengootoni ooloote. Ngulo ene kuli Yuka Kundingiyi, ngu noole yunowolo. Yo, Anutndo koletelo ngu

Yuka Kundingiyi, noole yunolo etuyelooteku ngu,
hamoo oolengo, kootusina Sambolo gowenayi
kedaga nguya yowato.

6 Ngulo ngu, noole suwoo suwoo nowoondon-
ayi yanggango telo oluwato. Noole ingooteto.
Ataga, nga melako ngano ngu keda oolootetoku
ngu, noole Ulungga Oo Bidodo Sembuli Sem-
bunayi ngudodo, enengo endemo enedodo gob-
oolo mete ma oolooteto.
7 Kini, ataga, ngu noole enengo nowoondonay-
imo hamoo tetoni, endeyolo ootoolo, ene noole
Yesus hamoo oolengo ma kenooteto.
8 Ene nondo kuli ewonoku, noolengo
nowoondonayimo hamoo teyingo, ngu
yanggango oluwato. Gowenayingga, nga noole
ngano yokolo, noole oololo, Ulungga Oo Bidodo
Sembuli Sembunayi ngudodo, ende damonimo
gome bibitelo oluweloyi, ngulo gome oolengo
ingooteto.
9 Ngulo ngu, noole enedodo Sambo endemo
ootoolo ngu, ngundi noole ene melako ngano
ootoolo bine, ene komo noole Oo Bidodo
Sembuli Sembunayi, ngundo oo mande damoni
ingooteku, ngu nangge yanggango oolengo
teloluwato.
10 Noole ingooteto. Noolengo bidodo komo
Kristusndo wilikoyeloweloyi naluno, nguno
tunoo dikawato. Noole nga gowenayingga,
ngano ootoolo, ngunonggo mande damoni
gome nenengomo tewooto bine, ngundi noole
kuli damoni biyomi teyingo bine. Ngulo
ngu, noolengo bidodo sungo sungo, noolengo
damoninayi bidodo ulini, ngundilo nangge

yowato.

Noole Kristusdodo Nowoondonayi Goboolo Yelo, Oni Keda Tunootewato

11 Ariya, noolengo konayi, ngu Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngundo wilikoweloyi ngulo noole sosoleteto. Ngundilo ngulo, noole oni simoo baleno ko telo, nowoondoyemo hamoo teyi, elo yokutuyelooteto. Ene Anutndo, ngu noolengo damoninayi ngu bidodo kenolo ingoote. Yo, enendo noolengo damoninayi bidodo ingooteku, ngundilo nangge, yendo nguya, noolengo ngundiya ingoyilo gome ingooteto.
12 Nga mandega ngano, noolengo oowoonayi bingaminayi, elo ma okootooye, nguno ye noolengo elo ingootoyi ngu, oni gome nenengolo ingootenggo. Kini, noolendo nga mandega, nga yengo nakangootetoku, nguno ngu, ye oni sungo doongeyemo, noolengo damoninayi, ngulo oni oni tewanggo. Ye ngundilo telo ngu, asa, ye mete onindo, noole gowenayi sanggawelo, mande kootunayisina etenggoku, ngulo mande gumi ewanggo. Yo, ngundilo oni ngu, ene oni goweyi sanganimo oo ngu nangge kenolo wilikootenggo. Oni newendemo damoni nenengo, ngu mete ma wilikolo ingootenggo.
13 Oni gidalegado nooledodo wenonoyingo onilo ingootenggo. Ngu hamoo, tetoni ngu, noole Anutlo ko ngu kingo telo, nguno noole wenonolo oluwato. Ene noolendo ingondudu gome nenengo ingolo ngu, ariya, noole nguno ye hoolooweyelolo ko tewato.

14 Kristuslo ayibiyini, ngundo nangge, noole
nowoondonayi yokutuwooteku, ngu enengo
koni tewelo. Yo, noole hamoo oolengo ngandilo
ingooteto. Oni gulananggebo ene noole bidodo
hoolooweyelolo, noolengo mbumbuwalo
kumoowolo. Ngundilo ngulo, noolengo
mbumbuwa biyomi teweloyi hahangeyingo
damoni, ngu kuli ene woologongolo, eneya
goboolo kumoowolo.
15 Yo, enendo kuli kumootoni, Anutndo
melenonggo, ko keda yokutuwootoni, nguno
ngu, oni eneno nowoondoyemo hamoo
teyingo, ngundo enedodo sugi sugi oluwanggo.
Ngundilo ngulo, noolengombo nangge ootoolo
endeyootetolo ma ingowelo. Kini, noole
Kristusndo oni oni tewelo, ingooteku, ngu nangge
noole ingondudu telo, endeyolo oolooteto.
16 Ngundilo ngulo, ataga, noole Kristusno
nowoondonayimo hamoo telo, nguno noole in-
gondudu kulimingga, melako ngano oolooteku,
ngu ma keyowooto. Ngunonggo, noole oni gu-
lalo damoni, ngu ma wilikooteto. Hamoo, kuli
ngu noole ingondudu kulimi, ngulo damoni, ngu
keyolo, ngunonggo Kristus ngundilo wilikowolo.
Ene ataga ngu, noole ngu damoningga, ngu ma
keyowooto.
17 Ngundilo ngulo, oni gula, ene Kristusdodo
goboolo oodoli ngu, asa, Anutndo ene yeni, oni
keda tunootewa. Mbumbuwa biyomi, ngu tewelo
hahangeyingo damoni kulimi, ngu bidodo kinite-
wolo. Ye gome ingoyi! Kristuslo damoni keda ngu
nooleno kuli tunootete.
18 Anut enengombo ngu oo ngu bidodo

Sembuli. Kulimi ngu, noole Anutlo me oni telo oluwooto. Ene Anutndo, Kristus suleyootoni, ngundo noolengo kawarara oni tunootelo, noole yoyeni, Anutdodo nowoondonayi goboolo siyeteto. Ngundilo ngulo, ene nga kongga, nga noole yunootoni, noole oni gidalega kawararayelolo hoolooweyelootooye, ngulo ene nguya Anutdodo goboolo siyewanggo.

19 Noolengo mande ngandilo, ko eteto. Kristus ko tetoni, nguno Anutndo oni bidodo damoni biyomiye yokolo, ene goboolo siyelo, nowoondoye enedodo gulanangge yeyi, elo ingowelo ingoote. Yo, ngundilo tetoyi ngu, asa, Anutndo kuli onilo damoni biyomi telo, mbumbuwa tewonggoku, ngulo ma ingondudu telo, kapengo yewolo. Ene nga kongga, nga noole yunootoni, noolendo nga mandega, nga mundi mundi onino wesiyolo yootunolo eteto. Anutndo ingowelo, enengo mundi mundi oni, ngu eneya, goboolo siyelo, nowoondoye gulanangge yewanggo, ngundilo elo ingoote.

20 Ngundilo ngulo, noolendo Kristuslo mandeni manggowoomonggo, ngu yolo, enengo mandeni nga yootunolo eteto. Yo, noole manggonayimonggo, Anutndo Kristus oowooyimo, oni bidodo negoyelo ngandilo ete. Ye komo damoni biyomi teweloyi, ngu yokoya, ombuya, nododo gobooya siyeya oliyi! Anutndo ngandilo ewolo.

21 Kristus ngu, ene mbumbuwani kini. Ene Anutndo oni noolengo mbumbuwa bidodo gooboongoolo, Kristusno yetoni, enendo koolowoowolo. Enendo ngundilo tetoni, nguno noole Anutya goboolo siyelo oluwato. Yo,

Kristuslo yanggangoni, nguno noole Anutlo oni nenengo tunootewootowo.

6

Yesuslo Aposel Oni Ngundo Kolo Kowuli Ulungga Koolowootenggo

1 Noole Anutdodo ko goboolo telo, ngulo noole mande yanggango, yeya ngandilo eteto. Ye kuli Anutlo sumangeni ngu yolo, nguno endeyootenggoku, ngu kingo ma yombuliyowelolo ewolo.

2 Anutndo ewolo.

Ataga ngu no yengo nowoondoyi yunoweloyi naluwo, ngulo yengo manggoye ingowono. Oni simoo bale ko yoyoweloyi naluno, no kuli ye hoolooweyelowonolo ewolo. *Ayisaya 49:8*

Ingoyi! Ataga ngu, ye Anutlo sumangeni, newendemo ombulo, oluweloyi nalu gome. Ingoyi! Ataga nga nalungga nga ngu, ye komo nowoondoye yowoolengolo, Anutno nowoondoyemo hamoo teweloyi, ngulo naluwo, yoyoweloyi naluwo, ngu tunooteteku nga!

3 Onindo noolengo konayi ngalo mandeni biyomi eweloyi kinilo ingooteto. Ngulo ngu, noole Anutlo mande keda mesalango, ngu nangge, wesiyolo eteto. Ndatelo ngulo, noole doboogulinayi ingoyingoye, nowoondoye nguya ma yombuliyelowato.

4 Kini, noole Anutlo ko oni telo oolooteto. Ngulo ngu, noole suwoo suwoo damoni gome, oni bidodo etuyelootetoku, ngulo ko yanggango oolengo, ngandilo teteto. Yo, onindo kowuli oowooyingga noole yunootoyi, noole ngu

bidodo koolowoolo, Anutlo yanggangonimo endeyooteto.

5 Ene noolengo me onindo noole yutolo, yoyolo ya biyomimo nguya yoyetenggo. Me onindo noole oweyelolo, nooledodo meno manggalu biyomi tetenggo. Noole ko yanggango oolengo telo, nalu oowooyingga, oowalilo kumoolo biyomi telo, nguno noole nenengo ma weleteto.

6-7 Ene ngu kowulimo, nguno noole oni simoo bale bidodo doongeyemo, damoni gome nenengo ngu telo, oo ingonduduno, Anutlo mandeni gome ingoweloyi, ngu noole gome dowooteto. Noole oni gidalegaya sodedo sanggili ma telo, oni simoo baleno nowoondonayi yunolo, hoolooweyeloweloyimbolo. Nooleno Yuka Kundingiyi ngulo yanggangoningga, ngudodo noolendo ngu nowoondoyi teweloyi damoningga, ngu hamoo teteto. Noole manggonayimonggo ngu hamoo mande nangge, wesiyolo eteto. Ngulo ngu, noole Anutlo yanggangoni nguno ko telo, nguno oni noole gowenayi, sanggawelo mande biyomi etenggoku, ngu gumi mande metemi yunooteto. Yo, hamoo, Anutlo yanggangonimo noole manggonayi yanggango oolengo, simoo baleno mandeni wesiyolo ewelo ma sosoleteto.

8 Oni gidalegado ngu noole bingaminayi, elo okootoyi, oni gidalegado noole kootunayisina mande biyomi etenggo. Oni gidalegado, ngu oni gidalegano, nooledodo etenggo. Enendo damoni gomemo ko nenengo tetenggolo etenggo. Ene oni gidalegado nooledodo ebe ganagana onilo etenggo. Ene ngundilo etoyi, ene hamoo oolengo ngundilo kini. Noolendo ngu hamoo mande ngu

nangge teteto.
9 Oni gidalegado, ngu nooledodo ene ma in-
gootenggolo etenggo. Ene oni ene bidodo, noole
gome yeyolo ingootenggo. Oni oowooyinggado,
ngu nooledodo kumooyingo elo etenggoku, ene
noole keda oolooteto. Oni gidalegado, ngu in-
gootenggo. Yo, hamoo, oni gidalegado, yutolo
gisaluyelowonggoku, ene ngu oni ngundo, noole
ma yuleyi kumoowootowo.
10 Noole kowuli koolowootetoku, naluno ngu,
Anutndo nowoondonayi yeni imaketoni, noole
suwoo suwoo oni oni telo oolooteto. Ngu hamoo,
mela ngano oni doongeyemo ngu, noole owoo-
longo oni. Yo, hamoo, noole digi ulungga, ko
oo oowooyingga nguya kini. Ene noole Anutlo
mande keda gome mesalango, ngu simoo baleno
wesiyolo etooye, Anutndo ene yunowelo eyingo,
ngu bidodo yowanggo. Ngundilo nangge, Yuka
Kundingiyi, ngulo yanggangonimo ngu, Anutndo
oo bidodo logoyimo noole yunoote.
11 Ye Korin doboogulinayi, noolendo yeno
mande tunoo oolengo etetoku nga! Noolendo
yengo nowoondonayi ulungga oolengo telo,
nowoondonayi bidodo ye yunooteto.
12 Noolendo ye ma yoyokooteto. Kini, noolendo
yengo nowoondoyi yunootooye, ene yendo
nowoondoyemonggo, nooledodo goboolo ma
siyetenggo.
13 Ataga, nondo yeno etenoku ngu ngandilo:
eweyimbo nangoni mande inooteku ngundilo
nondo yeno eteno. Nondo nowoondone ye
yunootenoku, ngundilo nangge, yendo nguya,
nowoondoye nonunoyilo ingooteno.

Damoni Kulimi, Ngundo Anutlo Damoni Nguya Ma Siyewali

14 Ye Kristen onindo oni Kristusno nowoondoyemo hamoo ma tetenggoku nguya, ma siyelo goboolo ma oluwelo. Ndatelo ngulo, oni Anutlo nowoondoyemo hamoo ma tetenggoku, ngulo damoniye ko yengo damoniye ene gula. Yendo damoni gome nenengo ngudodo, damoni biyomi ngudodo, gooboongooweloyi ereremo kini. Ngulo ngu, ye ngudodo, goboolo siyelo ma endeyowelo.

15 Kristus ngu, Setandodo, nowoondoyali goboolo yelo siyeteli bine? Ngundilo nangge, oni nowoondoyemo hamoo teyingo, ko oni Anutlo nowoondoyemo hamoo kini nguya ingondudu gulanangge ingooteli, bine? Ngu ereremo kini.

16 Ndatelo telogo, Anutlo ya kundingiyi nguya, ko yuka biyomi ngulo ya ngudodo gooboongoolo oluwali? Ye ingootenggo. Noolengombo ngu, noole Anut kundingiyi oolengo ene suwoo suwoo keda oolootekungga, ngulo yanilo ingooteto. Kulimi Anutndo ewolo.

No ene nowoondoye newendemo ulo ootoolo, ngunonggo, no ene kewooloyewoole endeyolo oluwano. No ngu enengo Anut oodoowe, enendo ngu nolo oni simoo bale oluwanggolo ewolo. *Yenesis 2:24*

17 Oo Bidodo Sembuli Sembunayi nguyalo ewolo.

Ye Kristen oni, yengo ingonduduye damoniye ngu oni nowoondoyemo hamoo ma teyingo, ngulo damoniye biyomi nguya, ma gooboongoowelo. Yengo damoniye ngu komo ngu sungo guladiya tunooteni. Ye komo

Kristuslo damoni, ngu nangge keyoyi. Ye ingondale teyi! Mela ngalo biyomi ngu, ye komo yokoyi! Ye ngundilo yokootoyi ngu, asa, nondo ye yoyowanolo ewolo. *Ayisaya 52:11*

18 Ye ngundilo telo oodoyi, ariya, nondo yengo awaye telo oluwano. Ye nguno ngu, nolo nangosumoone, ko nambosumoone telo oluwanggo. Oo Bidodo Sembuli Sembunayi ngu, ene yanggangonidodo, ngundo ngandilo ewolo. *2 Samuwel 7:14*

7

1 Ye nolo Kristen dobooguline oolengo, noole ngu sunggi mandega Anutndo elo gosiyoyingo, ngulo noole komo mela ngalo damoni biyomi, Anut doongeyimo ngu nenengo kini, ngu yokowato. Noole komo Anutlo sosolelo, ngulo noolengo damoni ingondudunayi ngu, Anutndo ingolo eteku, ngu nangge keyooteto.

Korin Oni Anutno Nowoondoyemo Hamoo Tetoyi, Ngulo Polndo Oni Oni Tewolo

2 Ye komo nowoondoyemo noolengo nowoondoyi teyunoyi. Ndatelo ngulo, noolendo oni gula kuli ma yombuliyolo, biyomi teyinowootowo. Noolendo oni gula ganangolo, enengo oo woosoolo ma yowootowo.

3 Nondo ye yombuliyelowelo mande nga ma eteno. Kini, nondo ngu kuli ngandilo ewono. Noolendo ngu yengo nowoondoyi yunooteto. Noole kumoowatokuno, ngundi keda ootoolo, nguno nguya, noole yengo nowoondoyi yunowato.

4 Nondo tunoo oolengo yeno eteno. Nondo
yengo oni oni ulungga oolengo teteno. Nooleno
kowuli bidodo tunootetoni, ene nondo ngu yengo
ingonduduyelolo oolooteno. Ngundo ngu, nolo
nowoondone yeni imakelo oode, nguno oni oni
ulungga oolengo teteno.
5 Yo, kuli noole yade mayelo, Masedoniya
melako tunooteyingo nguya, ngu mela
gumisina, nguno noole gowenayi ngu ma
kengelo imakewootowo. Kini, kowuli
oowooyingga, nooleno tunootewolo. Nguno
ngu, noolengo ingondudunayimo ngu bulibali
telo, nowoondonayimbo ngu sosolewelo
ingowootowo.
6 Ene oni kowuli yolo, ngulo ogingoyingo in-
gootoyi ngu, Anutndo ngu oni ngu nowoondoye
imakeyingo yunoote. Yo, Anutndo, Tayitas suley-
ootoni, nooleno mayelo, ngundo noole nowoon-
donayi yeni imakewolo.
7 Yo, Tayitasndo nooleno mayelo, noole
nowoondonayi yeni imakewolo. Ngundilo
nangge, yendo nguya Tayitas newende yeyi
imaketoni, ngundo ngu, yolo mayelo, ngundo
noole nowoondonayi, Anutndo yeni nguya
imakewootowo. Tayitasndo nooleno etoni
ingowooto. Yendo noole komo yeyowelo gome
gome ingootenggo. Yengo nowoondoye nguya
sendolo, ngunonggo, nooledodo nowoondonayi
gulanangge yelo, oluwelo gome ingootenggolo
etoyi ingowono. Ngundilo ngulo, no yengo oni
oni ulungga oolengo tewono.
8 No ingooteno. Nolo so uyingga, ngundo
yengo nowoondoye yeni biyomi yetoni, ngu ene

nondo ngulo ma kowuli ingowano. Yo hamoo, kuli, no ngulo nowoondone kowuli yewono. Ene ataga, ngu kini. Ndatelo ngulo, no ingooteno. Nga so uyingga ngando ngu, ye nowoondoye kowuli yunooteku ngu, ngungga ngu nalu ootuwoo bodaga nangge.

9 Ataga, ngu no oni oni tetenoku, ene nondo yengo nowoondoye kowuli ingootenggoku, ngulo ma oni oni teteno. Kini, nondo ngu, yendo kowuli, nguno ye kuli nowoondoye yowoolengowonggoku, ngulo no oni oni teteno. No ingooteno. Anut enengombo ngu nowoondoye kowulingga, ngu yeni yeno tunootewolo. Ngundilo ngulo, noolengo mandenayi ngundo, ye ma yombuliyelowolo.

10 Kini, nowoondoye kowuli, yelo oyumo yoweloyi ngu, Anutndo yeni tunooteteku, ngundo oni nowoondoye yeni yowoolengoote. Ene ngu damoninggano nguno, Anutndo noole ko yoyoote. Ngundilo ngulo, noole nowoondonayi ko yowoolengowelo, ma kowuli tewato. Ene mela ngalo damonimo nowoondoye kowuli yeweloyiga, ngundo ngu, ene oni yeni, Setanlo endenimo oonatewa.

11 Yo, ye komo gome ingondudu teyi! Ngu nowoondoye kowulingga, Anutndo kuli ye yunoyingo, ngundo nangge, ene damoni gome gomemu oowooyingga yeni, yeno tunootewoku, ngundo ye eririyeloote. Ye nguno ootookoolo, yengo mandeye ngu yoonenengootoyi, metemi tete. Nguno ngu, Anutndo ye yokutuyelootoni, enengo sosolelo, ngulo yendo oni damoni biyomi tewoku, ngu mamanayelolo etenggo.

Yengo nowoondoye ngu, noole yeyowelo hahangetenggo. Oningga, oo biyomi tewoku, ngu yomosiyowelo, ko yanggango tetenggo. Ye ko bidodo tetenggoku ngu, nga mandega nga yomosiyowelo, ko tetenggo. Yengo damoniye ngu tunoo endesina oolengo, ngu ngandilo: ye biyomiye gula kini.

12 Ngu hamoo, nondo so uyi, yengo nakangolo yunowonoku, ene nondo oni biyomi telo mbumbuwa tewoku, ngulo nangge, no ma nakangolo yunowono. Ko nondo oni sungombolo nguya ma ingoyingo, ngulo oni ngundo nangge, ene kuli biyomi eneno tewolo. Kini, yendo noolengo gome ingootenggoku ngulo, nondo nga so uyingga, nga nakangooteno. Yo, Anutndo nolo mandega nakangolo yunowonoku, nguno nowoondoye yokutuwootoni, ngunonggo yengo damoniye, ngu tunoo endesina tunooteni. Yo, nolo mandene keyowonggoku, nguno tunoo etuyeloote. Ye nolo nowoondoyi tetenggo.

13 Yengo damoniyengga, ngundo nowoondonayi yeni, imakeyingo ootoolo, nowoondonayi oni oni telo oluwooto. Yo, noole ingolo oni oni tetooye, yendo Tayitas gome kalalangootoyi, ene ngulo newende gome yewo.

14 Kuli nondo yengo damoniye gome ngulo Tayitasno elo, oowooye bingami okoowono. Okoolo, no ngulo oyumo gula ma yowono. Yo, mande bidodomo, nondo yeno ewonoku, ngu hamoo oolengo. Ngulo ngu, nondo yengo damoni gome ngulo Tayitasno ewonoku, ngu nguya hamoo oolengo.

15 Tayitas ngu, ene yeno nguno mayetoni ngu,

ye ngulo ingolo soliyokolo sosolelo yoyingo, ene
ye bidodo, Tayitaslo manggowo gome ingolo key-
ootenggo. Tayitasndo ngu kenolo ingolo, enengo
newende, ngu yengo nowoondoyi oolengo telo,
newende bidodo yengo ingondudu yunowelo,
gome ingoote.
16 Ataga no nowoondonemo hamoo teyin-
gongga, ngu yengo ingooteno. Yendo ngu mande
damoni gome nenengo ngu bidodo gome teteng-
goku, ngulo no oni oni teteno.

8

Kristen Onilo Damoni Ngu Dobooguliye Hoolooweyeloyi

1 Ye Kristen dobooguline, noolendo nga man-
dega nga yeno ewelo. Anutlo sumange, Mase-
doniya oni simoo bale yunowoku, ngulo eteto.
2 Ngu hamoo, kowuli ulungga, eneno
tewooyelootoni, nguno ene oni oni telo,
Anutlo koni tewonggo. Ngu hamoo ene oo
sitowiye oowooyingga kini, ene Anutndo
nowoondoye yokutuyelootoni, ngunonggo
ene bobeye ulungga, nga Kristen kongga, nga
hoolooweyeloweloyimbolo yewonggo.
3 Nondo kenolo ingolo, ngulo no yootunolo
tunoo eteno. Ene enengo ingonduduye ngu
keyolo, ene ngu bobeye ngu yewonggori. Ene
oo yeweloyi logoga, ngu dagalo awuno oolengo
yewolo.
4 Ene nooleno mande yanggangolo etenggo.
Noolendo nga kongga, ngalo mete elo etoyi ngu,

ene Kristen dobooguliye gidalega nguya goo-
boongoolo, Anutlo oni simoo bale Yudiyano ngu
hoolooweyelowelo, ko tewanggolo ingootenggo.
5 Yo, ene ngundilo telo, ene nondo ingowonoku,
ngundilo ma tewonggo. Kini, ene logo ngu
dagalo ulungga oolengo yewonggo. Ndatelo
ngulo, koletelo ngu, enengo nowoondoye ngu
Anutno yelo, Anutlo ingonduduni, ngu keyolo,
ngunonggo ene nowoondoye noole yunowonggo.
Yunolo, ngunonggo ene ngundilo damoningga,
ngu tewonggo.
6 Ngulo ngu, noolendo, Tayitas nguya, ene ye
kewooloyemo, nguno nguya sumangelo, ko ngu
temukoni elo, ngulo eriringooteto. Ndatelo ngulo,
Tayitasndo koletelo yengo nowoondoye yokutu-
wootoni, Yudiyano simoo bale hoolooweyelow-
eloyi kongga, ngu damoni yelo tewonggo. Ngulo
ngu, ene komo yeno oolouya ngu kongga, ngu
temukoni.
7 Oo bidodo yendo tetenggoku, ngu damoni
gome nenengo oolengo. Yengombo Anutlo
nowoondoyemo hamoongga tetenggoku, ngu
yanggango ngulo. Ye ngunonggo ngu, Anutlo
koni, ngu yanggango tetenggo. Ye ingoyin-
goye ulungga oolengo. Ngundilo ngulo, ye
Anutlo ko tewelo ye oni oni telo, ootookoolo
ko tetenggo. Yendo nowoondoye ulungga noole
yunootenggo. Ariya, ngundilo ngulo, ye komo
sumangelo kongga, ngalo yanggango teya, bob-
eye, ngundo oni oowalilo wenonootenggoku, ngu
hoolooweyeloyi.
8 Nondo yengo mamana mande, ngundilo
ma teteno. Kini, nondo ngu oni gidalega,

ene hamoo ootookoolo, ene oni wenonootoyi
hoolooweyelowelo ko gome tetoyi, ngulo eteno.
Ngu damoninggano nguno, nondo yengo
nowoondoyiga ngu tewooyelowono. Nga ngu,
ye ingolo, ye nguya oni gidalegado, nowoondoyi
tetenggoku, ngundilo nowoondoyi tewanggo
bine, ngundi kini? Elo ye tewooyelowono.

9 Yo, noolengo, Oo Bidodo Sembuli, Yesus
Kristus, ngundo enengo dulidalini bingamini,
oo ngu Sambo endemo oolooteku, ngu yokolo,
enengo nowoondoyiningga, ngunonggo, ene
melako ngano ombulo, ene owoolongo oni
tunootewolo. Ene owoolongo oni tunootelo,
ngunonggo, noole simoo bale, ko yoyowelo
ombuwolo. Ngundilo telo, ngunonggo,
enengo Yukani yunootoni, noole Kristen oni
simoo bale yanggangododo telo, nenengo
oluwanggo. Ngunonggo, Kristen doboogulinayi,
hoolooweyelootooye, nowoondoyemo hamoo
teyingo, ngu yanggangododo tunootelo, enedodo
keda oluweloyi sugi sugi, ngu yowanggo.

10-11 Ataga, nondo nenengo ingondudune, ngu
ye etuyelooteno. Nondo bobeyebo yeweloyi
kongga, ngalo ngandilo ingooteno. Mooma gula
ameno yokowootoku, nguno ye damoni, yelo
ko ngu tewonggo. Yendo ko ngu kingo ma
tewonggo. Kini, ye ko ngu tewelo, gome in-
golo, ngulo tewonggo. Ngulo ngu, ataga ye ko
ngu tewonggoku ngulo komo temukoyi. Ene
yendo hahangelo sodedo ko ngu tewelo tewong-
goku, ngundilo nangge, ataga nguya ye ko ngu
temukowelo hahangeya, ko ngu yengo logoyimo
oolengo teya temukoyi.

12 Oni gula, ene koletelo oo nowoondoyi telo,
oni bobeye yunootoni ngu, asa, ene Anutndo ngu
damoningga, ngulo gome ingowa. Ngu oningga,
ngulo logoyimo oo digi yunoweloyi telo ngu, asa,
Anutndo oo ngulo gome ingoote. Anutndo ngu
oni oo kini, nguno ma ingolo wilikoyeloote.
13 Nondo ngu, oni gidalega, imakeyingomo
oodoyiga, ko yendo ngu ko biyomi oliyilo ma
eteno. Kini, nondo ngu ye bidodo ereremo loogu
gulananggemo oliyilo ingooteno.
14 Ataga, nga nalunggano, ngano ngu yengo
oo oowooyingga, ngundo oni sungo oo ngulo
wenonootenggoku, ngu yunootoyi, ene ngu yolo
metemi ingowanggo. Ngundilo nangge, koo-
tusina, ye oolo wenonootoyi ngu, asa, oni sun-
gombo, ene ngu ooku yeno yeyi mayetoni, ye
mete yowanggo. Ngu damoninggano nguno ngu,
ye mete ereremo logono oluwanggo.
15 Ngu Anutlo mande nakangoyingomo nguya
ngandilo ewolo.
Oni ene oowali ulungga yowoku ngu, ene gumi
ulungga ma yowa. Ngundilo nangge, oni
ene oo bodaga nangge yowoku ngu, ene
oowali oolo ma wenonowalo ewolo. *Eksodas 16:18*

Tayitasndo, Anutlo Ko Oni Gidalegaya, Korin Endemo Oolouwonggori

16 Nondo Anutno esetetoowe, Anutndo,
Tayitaslo newende yokutuwootoni, ene oni
oni sanganimonggo, noole ngandilo telo, ye
hoolooweyelowelo gome ingowoku ngu.
17 Yo, ene ngu noolengo mande ngu keyowolo.
Ene nguya nga kongga, ngalo gome ingolo, ngulo

enengo ingondudunonggo, ene yeno oolouteku
ngu.
18 Noolendo Kristen doboonayi, gula nguya
suleyootooye, enedodo oolouteli. Ende bidodomo
Kristen simoo bale doboogulinayi, ngundo oni
Anutlo mande keda gome, nga wesiyolo eweloyi,
ko enengo damoni, ngulo gome ingootenggo.
19 Ngu nangge kini. Kini, ene Kristen en-
deni endeni, ngundo ene nooledodo endeyow-
eloyi, ene sunggi yelo ewonggo. Ene ngu noole-
dodo endeyolo, Anutlo sumange mandega, ngalo
koyi teweloyi. Noolendo nga kongga, tetetoku
nga ngu, Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngulo
oowooyi bingamimbolo ko teteto. Ngundilo
telo, oni etuyelootooye, ene nguno hamoo in-
gowanggo. Hamoo, Aposel ene nowoondoye-
monggo oo duwoo yeweloyi kongga, ngulo ha-
hangetenggolo ingowanggo.
20 Noolendo ngulo ma ingootooye ngu, oni
gulado noolengo damoninayi, ngalo kingo oo
duwoo ulungga yetetoku, nguya mandeni biy-
omilo yombuliyowa. Ngundilo ngulo, noolendo
nga Kristen doboonayingga, nga suleyootooye,
enedodo oolouteli.
21 Noolendo ngu damoni hamoo gome nenengo
telo, ngulo ingondudu teteto. Oo Bidodo Sembuli
Sembunayi, ngulo doongeyimo nangge kini. Kini,
oni simoo bale doongeyemo nguya, komo gome
metemi tunootewa.
22 Noolendo ngu, noolengo Kristen doboonayi
gula suleyootooye, ene elayaga nguya
ooloutenggo. Nalu ulungga, noole enengo ko
oo teteku tewoongootooye, ene ko nenengo

yanggango tewolo. Ataga, enengo newendemo hamoo teyingo, ngu yanggango, ngulo yendo bobeye yoweloyi kongga, nga damoni gome nenengo nguno tewanggo. Ngundilo ngulo, ene ko nga yanggango oolengo tewelo ingondudu tete.
23 Tayitaslo ngu ye ngandiya ingoyi. Ene ngu nolo doboone, noya ko goboolo tetelo. Noolengo doboogulinayi elayaga, ngulo ye ngandiya ingoyi. Ene Kristen oni simoo balelo ko oni. Ene Kristuslo bingami, yeli tunootewa.
24 Ngulo ngu, ye komo nga oni, ngalo nowoondoyi yunootoyi, nguno Kristen onindo suleyelowonggoku, nguno yengo damoniye tunoo oolengo kenolo, gome ingowanggo. Noolendo yengo damoniye ngulo mande gome, eneno ewootoku, ngu hamoo nenengolo ingowanggo.

9

Oo Kingo duwoo Anutlo Kristen Oni Simoo Bale Hoolooweyeloweloyi

1 Ye kuli ingootenggo. Ngu oo kingo duwoo Anutlo oni simoo bale hoolooweyeloweloyi ngu, ngulo ngu, nondo ngulo mandeni pelungga ma nakangowano.
2 No kuli ingooteno. Yengo nowoondoye ngu nga kongga nga tewelo ingowonggo. Elo ingootoowe, ngulo ngu, nondo suwoo suwoo, yengo bingamiye oowooyi, Masedoniya Kristen simoo bale doongeyemolo okooteno. Nondo ngandilo yeno ewono. Ameloko moomangga

yokowootoku, nguno ngu, Giris melako, Kristen simoo bale, ene kuli bobeye gooboongooweloyi kongga, nga telo, damoni yelo tewonggolo ewono. Ene yengo mandega nga ingootoyi, ye ko nga tewelo yanggango yetoyi, ngulo Masedoniya, Kristen oni oowooyingga oolengo nguya ootookoolo, ko nga tetenggo.

3 Ene nondo ngu, noolendo ye oowooyi bingamiye, elo okootetoku, mandega ngu kingo ma yokowelo, elo ingooteno. Kini, ye ngu komo yoonenengoya oliyi, nondo kuli yengo ewonoku ngundilo. Ngulo ngu, nondo ngandilo ingolo, ngulo dobooguline suleyelootoowe, yeno ooloutenggoku ngu.

4 No ngu yengo damoniye, ngulo hamoo ingooteno. Ngulo ngu, nondo ngandilo ingooteno. Masedoniya oni noya, yeno ooloutooye, ye oo ma yomosiyolo oodoyi, nguno yeyootoyi ngu, noolendo yengomboya oyumoyelowalo ingooteno.

5 Ngundilo ngulo, nondo ingolo ngulo, no komo dobooguline eririyelootoowe, ene sodedo ye tanggeyemo ko oolouwanggo. Enendo oo yendo kingo duwoo yunowelo elo, mande gosiyolo ewonggoku, ngu yomosiyomukowanggo. Ngu oo kingo duwooga ngu, ene komo hamoo oo kingo duwoo oolengo. Oo ngu, noolendo ye kandeyemonggo kingo woosoolo yoweloyi nguya kini.

6 Ye mande yamonggawo ngalo gome ingondudu teyi. Oni gula, ene oo yuwooyi bodaga nangge imiwoku ngu, ene engge nguya ngundilo bodaga nangge yowa. Ene oni gula oo yu-

wooyi ulungga imiwoku ngu, ene engge nguya,
ngundilo ulungga yowa.
7 Ye bidodo sungo sungo, ngulo komo in-
gonduduyemo, ko nowoondoyemo nguno ngulo
gome ingoya ngu, ngu nangge keyoya, ye bobeye
yunoyi. Ene kini tetoyi, oni gula newende kowuli
ingolo, ngunonggo oo ngu yewa; ngundi onindo
mande yanggango, eneno elo eriritetoyi, ngulo
nangge bine yewa. Ngundilo damoni ngu biyomi.
Ndatelo ngulo, Anutlo ingondudu ngu, oni ene
oni oni sanganimonggo oo eneno inonilo ingoote.
8 Anutndo ene mete kingo oo duwoo ngu
bidodomo enengo sumangeno, ye yunootoni,
yeno nguno ngu hangelo oolelo oluwa. Ngundilo
telo, nalu bidodomo, yeno ngu oo bidodo gome
oolengo tunootetoni, ye ngunonggo ko bidodo
mete temukowanggo.
9 Ngu Anutlo mandeno ngandilo elo nakan-
gowolo.
Anutndo ngu oo ulungga owoolongo oni, bayetelo
yunololoote. Enengo damoni gome metem-
ingga, ngu sugi sugi oolootelo ewolo. *Du-
toronomi 25:4*
10 Anutndo oo yuwooyi imiweloyi oni inootoni,
ngundo ngu oo ngu oolelo enggetoni, ngu onindo
yolo, neweloyi tunootete. Ngundilo nangge,
Anutndo oo yuwooyi imiweloyi, ngu nangge, ye
yunolo, ene tetoni ngu oowalingga, ngu yeni
ulungga oolengo tunootewa. Enendo yengo da-
moniye gome ngu yomosiyootoni, ngulo engge
ulungga tunootewa.
11 Anutndo ye oo ulungga ye yunooteku, ngulo
ngu, ye mete oni dobooguliye, hoolooweyelolo,

kingo oo duwoo nguya, ulungga yunowanggo. Noolendo yengo bobeye, Kristen doboogulinayi, hoolooweyelowelo ewonggoku, ngu yolo oololo yunootooye, ngulo ene Anutno esetewanggo.

12 Yo, yendo ko ngundilo telo, ngunonggo, Anutlo oni simoo bale hoolooweyelowanggo. Ngu damoninggano, nguno yendo oni oolo wenonootenggoku ngu, ene yolo, ene nguya, lo-goyimo telo, ngulo ngu, ene Anutno ese ulungga tetenggo.

13 Nga kongga Kristen doboogulinayi hoolooweyelowelo tetenggoku ngu, yeno tunoo endesina tunootewa. Nguno ngu, Kristen dobooguliye bidodo ngu kenolo ingowanggo. Yendo ngu Anutlo mande gome keyolo, ngunonggo Kristuslo mande keda gome ngu wesiyolo, elo ingootenggo. Ene ye yeyootoyi ngu, ene yendo oni oolo wenonootenggoku, ko oni gidalega nguya, kingo oo duwoo ulungga yunootenggo. Yo, ye ngundilo tetoyi, ngulo ene Anutlo oowooyi bingamilo okootenggo.

14 Ngundilo telo, ene ingootenggo. Anutlo sumangeni, ngu yeno ulungga oolengo oolootelo ingootenggo. Ngulo, ene komo ye yeyow-elo gome ingolo, ene Anutno yemboongelo oolootenggo. Nguno ngu, Anutndo, ye kumana ulungga yunowa.

15 Anutndo kingo oo duwoo ulungga oolengo noole yunowoku, ngu enengo Nangoni gulanangge, ngundo noole ko yoyoweloyimbolo yunowolo. Ngulo noole Anutno ese ulungga oolengo teweloyi!

10

Onindo Polya Mande Biyomi Etenggoku Ngu Andangewonggori

1 No Pol, nenengombo Kristuslo damoni imakeyingoni, ngu yengo ingonduduye yokutuyelolo eteno. Kristusndo enengo newende ayibinonggo, oni simoo balelo, imakeyingo damoni ngu teyunowolo. Ene oni gidalegado, no gowene sanggawelo mande ngandilo, elo etenggo. Pol enengombo, noole doongenayimo, oluwoku ngu, ene imakeyingo ooloote. Ene, yowoko ootoolo ngu, ene mande yanggango nangge, elo yunooteku ngu! Elo ewolo.

2 Nondo yengo mande yanggango ngandilo eteno. Kootusina, no yeno nguno oolouwanoku nguno, no ye mamanayelolo mande yanggango ewelo, ma ingooteno. Ene oni gidalegado, nooledodo ngandilo ingootenggo. Pol, galo ene mela ngalo damonimo endeyootenggo, elo ingootenggoku, ngulo no oni, nguno mande yanggango ewanoku ngu!

3 Hamoo, noole mela ngalo, oni ngundilo endeyooteto. Ene noolendo ebe ma uleteto, mela ngalo onindo tetenggoku, ngundilo kini.

4 Noole ebe uleweloyi oo dowootetoku, ngu mela ngalo oo kini. Ngu oo ngu, Anutlo yanggangoni, ngundo mela ngalo yanggangoni biyomi, ngu uleni uweloyimbolo dowooteto.

5 Noolendo mela ngalo oni windawinda tetenggoku, ngulo ingonduduye ngundo oni Anutlo mande damoni, ingoweloyi tetoyi, ngulo ooleye ngu goodoowelo tetenggoku, ngu noolendo

enengo ingonduduyega, ngu andangelo yokowelo mamanayelooteto. Ngundilo telo, nguno noolendo Anutlo mande nga etooyega, ene ngu ingoya, ngunonggo ene Kristuslo mandeni, ngu keyowanggo.

6 Ene noole ye soboyelolo oodooye, yendo noolengo mande, gome nga ingolo keyowanggoku ngu, asa, ngu naluno nguno, noolengododo gooboongoolo, oni mande yokootenggoku, ngulo mande yunolo mamanayelowato.

7 Ye komo ngulo ingondudu teyi! Oni gula newendemo hamoo teyingo, ngu yanggango tetoni ngu, enengombo ngu, ene Kristusno ooloote. Ngu oningga ngu, ene ngandiya newendemonggo ingondudu teni. Nondo ngu, Kristuslo oni, ngundilo nangge, noole nguya Kristuslo oni oolootetolo ingowato.

8 Oo Bidodo Sembuli Sembunayi Ulungga, ngundo yanggango, noole yunoyingo, noole ngunonggo nga kongga, nga teweloyim. Nguno ngu, noolendo yengo nowoondoyemo hamoo teyingongga, ngu yanggango teyinootooye, nguno ye ma biyomi yewanggo. Ene Anutndo kongga, no nunootoni, enengo mandeni wesiyolo eweloyi ngalo oyumo ma yowano.

9 Ene nondo ye sosoleyi elo, so uyi ma nakangooteno.

10 Ngu hamoo, oni gidalegado, nono ngandilo etenggo. Yo, enengo mande nakangoyingo ngu kowuli, yanggango oolengo. Ene enengombo noolengomo tunootetoni, kenootetoku, ngu yanggango kini kiyayi, enengo mandeni, wesiyoweloyi nguya kingo oo ngundilo ewolo.

11 Oni ngundilo mande etenggoku ngu, ene
komo gome ingondudu teya, ngandiya ingoni.
Noolendo yeya goboolo ootoolo ngu, asa, noole
mande damoni ngundilo gulanangge, noolendo
nakangoyingomo nakangootetoku, ngundilo
tewato.
12 Oni enengo bingamiye elo okootenggoku
ngu, noolendo noolengo damoninayi nguya
enengo damoniye nguya, goboolo ma
wilikoweloyi. Kini, ngundilo oni ngundo,
enengo damoniye, ngu ene logono tetenggo.
Ngulo logogano, nguno enengo damoniye ngu
wilikootenggo. Oni ngundilo tetenggoku ngu,
ene nowoondoyemo ingoyingo nguya kini.
13 Ene noolendo damoninayi logono, ngu
logowootooye, ulungga awuno ooletoni, ene
noolengo bingaminayi, elo okoowelo yokooteto.
Kini, noole Anutno ingooteku logoga, ngu nangge
keyowato. Noole ngu nangge keyolo, yade oololo,
yeno nguno oolouwootoku ngu!
14 Yo, Anutndo noole logoyelowoku, noole
yeno Kristuslo mande keda mesalango, wesiy-
olo eweloyimbolo. Ngulo noole Anutndo logo
yewoku, ngu ma kalongowootowo. Kini, noole
yeno koletelo ombulo, Kristuslo Mande Keda
Mesalango, wesiyolo yunowootowo.
15 Yo, Anut enengombo ko noolendo teweloyi
logoga ingowoku, ngu kuli yeyunowolo. Ngulo
ngu, noole enengo logo, noolengo yeyingo, ngu
ma kalongolo oni gidalegado, Kristuslo koni
tetenggoku, ngulo ma wesiyolo eteto. Kini,
noolendo ngu ngandilo ingondudu yanggango
teteto. Yengo nowoondoyemo hamoo teyingo,

ngu yanggangododo tunooteya tunooteya oolenilo ingooteto. Ye ngundilo tetoyi ngu, asa, noolengo konayi ngu, ye kewooloyemo, nguno ulungga nguya tunootewa.

16 Ngundilo tetoni, noole Kristuslo mande keda gome ngu yolo, ye kootuyesina, melako oni simoo bale, nguno nguya, elo yootunolo yunowato. Noolendo oni gulalo koni, nguno ma kalongolo, ulo, nguno ko gidalega, ngu oni, ngundo kuli temukowonggoku, ngulo noole oowoonayi kingo elo ma okoowato.

17 Anutlo mandeno ngandilo ete.

Oni ene oni oni tewelo ngu, ene, komo Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngulo nangge oni oni tenilo ewolo. *Yeremayiya 9:24*

18 Noole ingooteto. Oni enengo oowooyi bingami elo okooteku ngu, ene Anut doongeyimo ngu, ene oowooyi bingami kini. Ene Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngundo oni gula oowooyi, elo okoowaku ngu, asa, ngu oningga ngu nangge, ene oowooyidodo oolengo oluwalo ingooteto.

11

Polndo Oni Ebe Ganagana Mande Etenggoku Oni, Ngulo Damoniye Yootunolo Ewolo

1 Nondo kingo wenonoyingo mande gula etoowe, yendo ngulo ingondudu ulungga ma ingowelo. Ye kingo no sodeye nunootoyiga, nga mandega nga ewe.

2 Ndatelo ngulo, yengo nowoondoye, ngu bidodo Anut inoyi elo, nowoondone bidodo yengo ngundilo ingooteno. Yo, yengo ootootooye

damoniye ngu gome nenengo ngundilo oode
ngu, asa, kootusina, ngu damoniye gomengga,
ngu kingo duwoo inowanggo. Yo, ngu damoni
ngu ngandilo: bale kosiyi gula newende gome
oolengo ootoolo, ene simoo gulaya ma endeyolo
oode, asa, ene nenengo kame teteku ngundilo.
3 Kuli, damonimo silendo ebe ganagana
eweloyimbolo, ingondudu telo, ene Ewa
ganangowolo. Ngundilo nangge, nondo ngu
damoningga, ngu yeno tunooteweloyi, ngulo no
sosoleteno. Yo, ye ngu damoningga, ngu telo ngu,
ye damoni nenengo gome metemi Kristuslo, ngu
yokowanggolo ngulo no sosoleteno.
4 Ndatelo ngulo, oni gidalega yeno mayelo,
Yesus gulalo mandeni, wesiyolo yeno elo ngu,
ngu mandeye etenggoku ngu, noolendo Yesusga,
ngulo mandeni etetoku, ngulo mandeni ngundilo
kini. Ngundilo damoningga nguno, ye kuli Yuka
Kundingiyingga, Anutnonggo ombutoni, yoyin-
gongga, ngundilo kini, ye yuka gula yootenggo.
Ye mande keda gome gula ngu, noole mangg-
onayimonggo, ye kuli ma ingolo yowonggoku,
ngu yootenggo. Ene oni gula ye kewooloyemo,
ngunonggo, ngu damoningga, ngu tetoni ngu,
yendo enengo damoni biyomi, nguno ma uwelo.
5 Ye Korin oni ingoyi! Ngu Aposel oni yendo
oowooye, elo okootenggoku, ngundo no ma da-
ganelootenggo.
6 Ngu hamoo, no mande wesiyolo eweloyi
logono kini, ene Anutndo enengo mande
keda mesalango, ngulo ingoyingo ulungga
nunowoku, ngulo no wenonoweloyi kini. Ngulo
ngu, noolendo mande kedaga ngulo damoni

gome oolengo wesiyolo, tunoo oolengo ye
etuyelowootoku ngu!
7 Ye ingootenggo. Nondo kuli Anutlo mande
gome kedaga, ngu yeno wesiyolo ewonoku, ngulo
nondo ulini ma yowonolo ingowonggori. Ngu
damoninggano, nguno no nenengombo ayibiyi
imakeyingomo ootoolo, no yengo bingamiye
nangge elo okoowono. Ndatelo ngulo, nondo ngu
damoningga tewonoku, ngu mbumbuwa, bine?
Kini, ngu nenengo kini.
8 Nondo ngu ende gidalegalo, Kristen oni, ngulo
bobeye oo ngu yolo, ngunonggo, yeno ko telo,
ye hoolooweyelowono. Ngundilo damoningga
nguno, nondo enenonggo bobeye oo ngu kingo
duwoo yowono.
9 No kuli yeya ootoolo ngu, no oolo
wenonowonoku, ngu naluno, no oni gulano
oolo ma sumoo inowono. Kini, nolo dobooguline
Masedoniya mela yokolo, Korinno mayetoyi,
nguno ngu, no oolo wenonowonoku ngu bidodo
nunomukowonggo. Nondo oo bidodo gome
sobowoolo, ngunonggo, ye kowuli bodaga ma
yunowono. Ngundilo nangge, nondo suwoo
suwoo oo sobowoololuwano.
10 Kristuslo mande hamoo oolengo, ngu nono
ooloote. Ngulo ngu, hamoo oolengo, Giris mela
gumi bidodomo, oni gulado, nondo Kristuslo koni
tewelo oni oni tetenoku, damoninengga ngalo,
ooleni doongooweloyi nguya kini.
11 Nondo ndawugalo ngulo, ngandilo eteno?
Nondo bine yengo ma nowoondoyi yunooteno?
Kini, Anutndo ngu, ene kuli ingooteku
ngu, nondo yengo gome gome nowoondoyi

yunooteno.
12 Ene oni gidalegado enengo oowooye
bingamiye elo okooweloyimbolo, oole
erewetenggo. Ene noolendo ko tetetoku,
ngandilo oni simoo bale doongeyemo, ene nguya
ngundilo tunoo ko teweloyim ingootenggo. Ene
hamoo ma ko tetenggo. Yo, nondo ngu enengo
ebe ganagana damoniyengga, ngulo ooleye
doongooyunololuwano.
13 Ngu ngandilo: ngu Aposel ebe ganagana
oningga ngu, ene ebe ganagana mande ngulo ko
oni tewonggori. Yo, enengo damoniye ebe gana-
gana ngu simoo bale doongeyemo yowoolen-
gootoyi, onindo kenolo ingootenggo. Ene, Kris-
tuslo Aposel oni hamoolo ingootenggo.
14 Ene ye ngulo ma soliyokowelo. Ndatelo
ngulo, noole ingooteto. Setan enengombo
enengo damoni ebe ganaganalo ngu imangoolo,
ene Anutlo Sambono Engel oni dulidalinidodo
ngundilo goweyi yolo, simoo bale ganayelowelo
tunootete.
15 Ngulo ngu, Setanlo ko oni nguya enengo
damoniye ebe ganaganalo ngu yowoolengootoyi,
oni simoo bale doongeyemo ngu mande
damoni gome nenengo, ngulo ko oni ngundilo
tunootetenggo. Asa, noole ngulo ma
soliyokowato. Ndatelo ngulo, kootusina, ene
ngulo ulini gumi ngu, enengo koye tewonggoku
ngundilo yowanggo.

Polndo Aposel Kongga, Ngulo Kowuli Ulungga Koolowoolo Ko Tewolo

16 Nondo ko eteno. Oni gula noya wenonoyingo
oni ingoyingoni kinilo ma ewelo. Ene noya

wenonoyingo oni, eya ingoya ngu, asa, ye komo
noyokootoyiga, no nguya, no nenengo oowoone,
mete nalu bodagalo okoowano.
17 Nondo mandega etenoku nga, ngu Oo Bidodo
Sembuli Sembunayi, ngundo nono etoni ma
eteno. Kini, nondo ngu wenonoyingo onindo
kapengoyelo mande etenggoku, ngundilo elo,
no nenengo bingamine, elo okooweloyi, ngulo
mande yanggango eteno.
18 Oni oowooyingga oolengo ngu, ene mela
ngalo damoni ngu keyolo, enengo oowooye
bingamiye okootenggo. Ngundilo ngulo, no
nguya ngu damoningga, ngu keyolo, no nenengo
oowoone bingaminelo okooteno.
19 Ye ingoyi! Ye ngu ingonduduye gome
oolengododo, ngundilo ngulo, ye komo oni
wenonoyingo, ngulo mandeye ingowelo gome
ingolo, ye yoyokootoyi, yengo kewooloyemo om-
bulo, wenonoyingo mande etenggo.
20 Yo, oni gulado ye yoyolo, enengo koni
biyominggano nguno yoyetoni; ngundi enendo
yengo oo yeni kinitetoni; ngundi enendo man-
deni ebe ganaganalo, nguno ye yoyootoni; ngundi
yeno damoni biyomi tetoni; ngundi ene oowooyi-
dodo tunootelo, ye yowoongooni utoni; ngundi
yengo gagiyemo oolongooya yudoningga ngu;
asa, ye ngulo mande gula ma ewelo. Nguno
yokootoyiga, ene komo yeno ngundiya teni.
21 Ngu hamoo, noolendo ngu damoningga, ngu
teweloyi yanggangonayi nguya kini! Ngundilo
ngulo, no oyumonelootoni, ngulo no nga man-
dega, nga eteno! Ene oni gulado enengo da-
moni, ngulo mande yanggango yootunolo ewelo,

ewaku ngu, ariya, no nguya nenengomu, ngu
ewelo yanggango yelo ewano. Ataga ngu, no oni
wenonoyingo ngulo mande ngundilo eteno.
22 Ene Hiburu mande ete, bine? No nguya
Hiburu mande eteno. Ene ngu Iserel oni, bine?
No nguya Iserel oni. Ene Ebarahamlo sowe, bine?
Ngu no nguya Ebarahamlo soweni.
23 Ataga ngu, nondo oni wenonoyingombolo
mandeye ngundilo oolengo eteno. Ene Kristuslo
ko oni, bine? Nondo Kristuslo konimo ngano ngu,
ene dagayelooteno. Nondo Kristus oowooyimo,
ko yanggango oolengo telo, nguno noyolo ya biy-
omimo noyetoyi, nguno nalu oowooyingga olu-
wono. Nalu oowooyingga me onindo gome gome
nulewonggo. Ngu oo nguno, nondo ene bidodo
dagayelowono. Nalu bidodomo, no kumooweloyi
oolengo teloluwono.
24 Yuda onindo tambu kandegula, uto gisaluy-
ibo nutoloodoyi, oololo, tambu onibiga kandeg-
ula gidembolo namolaya (39), ngu tewonggori.
25 Tambu kabusagomo, tulimbo nuleyingo;
tambu gulanangge, digibo nuleyingo; tambu
kabusa, wanggo biyomi yetoni, no wendeyino
oonatewelo telo, nguno no suwoo gula, ko sa gula
nguya, no wendeyi sanganimo awoonelo loodoni
oluwono.
26 Nalu ulungga oolengo, no Kristuslo mande
keda, ngu wesiyolo elo etuyelowelo, oole
yowoko toongewonoku, nguno no sono tuwino
oonatewelo telo; yakaka onindo oo udayelolo
yootenggoku, ngu kandeyemo nono biyomi telo;
Yuda oni dobooguline, ko oni sowe gidalegado
nguya, yombulinelowelo tewonggo. Ende

ululumo nguya, ko oni kini kingo melako nguya, wendeyino nguya, no kowuli ulungga yowono. Ebe ganagana oni dobooguline kandeyemo nguya no kowuli koolowoowono.

27 Nondo kuli ko biyomi guladilo guladilo oolengo tewono. Nalu ulungga no suwoo ko telo, no ma welewono. No yowoko ootoolo, nguno sonolo oowalilo nguya biyomi tewono. Nalu ulungga, no oowali yokolo, doogo dokikino sosolelo biyomi telo, moondene doobengoweloyi oo ngu erewewono.

28 Ngu nangge kini. Kini, nalu bidodomo, kowuli ulungga oolengo ombulo, ngundo no wilineloote. Ngu ngandilo: nondo Kristen oni simoo bale ende bidodomo, ngulo ingondudu ulungga ingootoowe, ngundo kowuli nulewolo.

29 Oni gula yanggangoni kini bine, asa, no nguya yanggangone kini. Oni gula weti mbumbuwano, solelo utoni ngu, no ngulo nowoondone kowuli yete.

30 Oole kini ngu, no komo nenengo oowoone bingamine nangge okoowano. Nguno ngu, no mete ngandilo ewano. No yanggangone kini elo, ngunonggo, no nenengo oowoone bingamine okoowano.

31 Anut ngu, Yesus Kristus, Oo Bidodo Sembuli Sembunayi Ulungga, ngulo eweyi. Ene suwoo suwoo, ene sugi sugi keda oolooteku, ngu nangge oowooyi bingamidodo oolooteku, ngundo ingootoni eteno. No ebe ganagana ma etenolo ingoote.

32 Damaskas ende, ngulo oo sobosobo koleteyingo oni, oowooyi Aretas, ngulo Kiyap,

ngundo me oni yoyolo yoyetoni, endega ngulo sisipawayi ngu yamakoni sobowoowolo. Ndatelo ngulo, ene no noyolo ya biyomimo noyewelo ngundilo tewonggori.

33 Ene Kristen konebane gidalegado, no noyolo, siko silinelolo, noyolo doogolo wituwoole noyeyi, ende ngulo sisipawa damonimo, noyokootoyi ulo, ngulo no ende yokolo toongewono.

12

Gabono Anutndo Ko Mande Oo Ulungga, Pol Etungootoni, Kenowolo

1 Oole gula nguya kini, no ngu komo nenengo oowoone bingamine okoowelo. Hamoo, ngu damoningga ngundo noole ma hoolooweyelowa. Ngundilo ngu yokoya, nondo gabono oo mande gidalega Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngundo kombiteyingo ngu yootunolo etunelowoku, ngulo ewano.

2 Kuli mooma kande elaya kegidembolo namolaya (14) yokolo, Anutndo noyolo, Sambo ende awu sanganimo nguno oolewono. No bine gowene nga bidodo, ngundi gowene yokolo gabonembo nangge oolewono, ngu no watayi kini. Anutndo nangge ene ingoote.

3-4 Yo, no ko eteno. No bine gowene nga bidodo, ngundi gowene yokolo gabonembo nangge oolewonoku, ngu no watayi kini. Anutndo nangge ene ingoote. Sambono, Paradayis endemo nguno, no mande kundingiyi oolengo ingowonoku ngu, ene guladilo oolengo, onindo mande ngu yootunolo eweloyi nguya kini. Nondo

mande ngu yootunolo onino eweloyi, ngu loogu
oolengo tenunowonggo.
5 No ooga ngulo yootunolo ewanoku, ngu
ene no nenengo oowoone bingamine, ngu ma
okoowano. Nondo ngu ngandilo mete ewano. No
yanggangone kini, ngundilo nangge eloluwano.

6 Hamoo, nondo nenengo oowoone bingamine
elo okoowanoku ngu, no oni wenonoyingo,
ngundilo ma tewano. Kini, no ngu hamoo
oolengo eteno. Ene nondo nenengo oowoone
bingamine, ma elo okooteno. Kini, oni gulado,
nolo ingootoni, oni gome oolengo elo ingoweloyi,
ngu no yokooteno. Nondo ngu, yendo nolo
damonine tetenoku ngu kenoya, ko nondo mande
elo yunootenoku, ngu ingoya, ngunonggo, ye nolo
damonine ngu gome oolengo ingowanggo.

Disi Oo Ngundilomundo, Pol Goweyi Sanggawewolo

7 Anutndo oo etunelootoni kenowonoku, ngu
sungo guladilo ene komo ulungga oolengo.
Ngulo nondo nenengo oowoone okooweloyi,
tetenoku ngu, Anutndo ngulo ma ingoote.
Ngundilo ngulo, ene gowenemo sayi ogingoyingo
nonunowoku ngu, disibo gowene sanggaweteku
ngundilo. Ngungga ngu, Setanlo ko oni, ngundo
yombulinelootenggoku ngundilo. Ngundo ngu,
nodowoolo nowoosootoni, ngulo no nenengo
gowene okooweloyi nguya ereremo kini.
8 No tambu kabusa, Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, nguno nono ooga nga andangeni elo,
ngulo solengoyelo, yemboongewono.

9 Solengoyelo, yemboongetoowe, Anutndo
nono gumi ngandilo ewolo. Kini, nondo gengo
sayinggega, ngu ma andangelo yokowano.
Ndatelo ngulo, nolo sumangene ngu geno
mete oluwa. Yo, nolo yanggangone, ngu oni
yanggangoye kini, nguno ko gome metemi
tunootewalo ewolo. Ulungga Oo Bidodo Sembuli
Sembunayi, ngundo ngundilo ewolo. Ngundilo
ngulo, no nowoondone yanggangoni kini elo, ko
ma kowuli ingowano. Kini, no ko ngalo oni oni
ulungga oolengo telo, ko teteno. Ndatelo ngulo,
Kristuslo yanggangoni noya ooloote.
10 Ngundilo ngulo, Kristuslo konimo ngano ngu,
no yanggangone kini. Onindo yombulinelootenggokuno, kowuli gula gulado noyootekuno, onindo
nutolo yombulinelootenggoku, nguno ngu, no
nowoondone gome metemi ayibidodo tunootete.
Yo, no yanggangone kiniteteku naluno, nguno
nguya, Kristusndo enengo yanggangoni ngu
nunootoni, nguno no yanggango oolooteno.

Polndo Korin Oni, Ngulo Nowoondoyemo Hamoo Teyingo, Ngu Yanggango Teyunowolo

11 Nondo nga mandega, etenoku nga, ngu
wenonoyingo mandega eteno. Ene yendo no
yokutunelootoyi, ngulo nondo ngundilo eteno.
Yendo ngu nolo damonine, gome ngu yootunolo
eweloyi mete elo, ene ye ngundilo ma tewonggori. Hamoo, no ngu kingo oni ngundilo, ene
yengo, Aposel oni ebe ganagana ululu, ngundo no
ma daganelootenggolo ewolo.
12 Nondo ngu, Anutlo koni, ngalo nowoondone bidodo, ngu tewelo hahangelo, ngulo no

ye hoolooweyelolo, ko biyomi ulungga tewono.
Anutndo yanggango nunolo, hoolooweneloootoni,
ngulo no yeno Aposel onilo, sunggi oowooy-
ingga, ngu damoni sungo oowooyingga, onindo
ma teweloyi, ko ngu ye kewooloyemo nguya
tewono. Nguno ngu, Anutlo koni, ngulo yanggan-
goni ngu telo etuyelootoowe, oni ngu kenolo, ene
ingootenggo. Yo, hamoo, Pol ngu Anutlo Aposel
oni oolengolo ingootenggo.

13 Yo, nondo Kristuslo mande damoni yeno
tewonoku, ngundilo Kristen oni sungomo
nguya, ngundilo nangge etuyelowono. Ene
oo gula ye kewooloyemo nguno ma telo
etuyelowonoku, ngundilo Kristen oni sungomo
nguya, telo etuyelowonggori. Yendo no oowali
oo nunoweloyi damoningga ngu, no ye ma
etuyelowono. Ngu hamoo, nondo damoni biyomi
tewonoku, ngulo ye ma ingondudu tewelo,
kapeteya, yokoyi!

14 Ariya, ataga ngu, no yeno tambu kabusayi
ngu oolouwelo, tetenoku ngu, nondo nguno
yengo oo gula ma yowano. Ene ye ingoyi! Yengo
nowoondoye ngu nangge nonunootoyi, no yeya
ko goboolo teweloyi, ngulo nangge ingooteno. Ye
ingootenggo. Buniyo ngu, ene awa namoye, ma
soboyelootenggo. Kini, awa namoyembo nangge,
enengo simoo namboye soboyelootenggolo in-
gowonggori.

15 Ngulo no nenengombo, ngu gowene,
ingondudune, yanggangone, oo bidodo ye
hoolooweyelowelo, gome ingooteno. Nondo
yengo nowoondoyi ulungga oolengo, teteno.
Ndatelo ngulo, yendo nguya nolo nowoondoye,

ngundilo ma tenunowanggo? Nondo nga
mandega etenoku nga ngu, ye nowoondoye
yokutuwoowelo eteno.

16 Ene oni gidalegado, nono ngandilo elo
etenggo. Hamoo, ene noolengo oo gula tunoo
ma yootoni, ene ngu ganayeloweloyi oni. Enengo
ebe ganagana damoningga, ngundo ene noole
ganayelolo yoyoyingo, elo etenggolo ewolo. Ene
ngu mandega, etenggoku ngu, ngu hamoo ma
etenggolo ewolo.
17 Ariya, nondo kuli oni gidalega,
suleyelootoowe ngu, yeno nguno oololo, ye
ganayelo, kandeyemonggo, yengo oo gula yowo,
bine?
18 Nondo Tayitas, yewe ootookootoni, eririn-
gootoowe, ene ootookoolo, yeno oolouyingo
ngu. No doboone gula nguya, suleyootoowe,
eneya oolouwoli. Tayitasndo bine ganayelolo,
yengo ooga woosoolo yoyingo? Noolendo in-
gondudu gulanangge, siyelo bine, ma endey-
ooteto? Noolendo oole gulananggemo bine,
endeyooteto? Ngu yengombo wilikoya ingoyi.

19 Nondo ngu, ye bidodo nga mandega nga kan-
dangeya ingoyilo ingooteno. Noolendo mande-
nayi, nga ye doongeyemo yomosiyoweloyi, ngulo
mandega nga nakangooteto. Ene ngundilo nguya
kini. Kini, noole ngu Kristuslo oni oolooteto.
Noolendo nga mandega, etetoku nga, ngu Anut
doongeyimo, eteto. Nolo Kristen dobooguline,
noolendo nga mandega etetoku nga, ngu yengo
nowoondoyemo hamoo teyingongga ngu, yang-
gango yunowelo eteto.

20 Nondo nowoondonemo kowuli bodaga ingolo, ngunonggo ngandilo eteno. Kinitetoni ngu, no yeno nguno oololo tunootelo, no ye yeyootoowe ngu, ye mande damoni sungo guladilo telo oodoyi yeyowelo, ma ingooteno. Ko yendo nguya, no neyootoyi, nga mande damonine tetenoku, ngandilo nenengo neyoweloyi, ngundilo ma neyowanggo. Ngulo ngu, no yeno ombulo ngu, yengo damoni biyomi, ngundilo ngu kenowelo yokooteno. Ngu ngandilo: Ngu longge sambi mande teweloyi; dobooguliyeboya boguwoolo mande eweloyi; nowoondoye biyomi yeweloyi; sanggili teweloyi; nowoondoye siyelo oluweloyi, damoni ngu toongooweloyi; kootuyisina mande eweloyi; onilo mande konokonoyi telo, yumooyunoweloyi; windawinda teweloyi; damoni gome metemi, ngu yombulibaliyoyingo; ngu oo ngu bidodo kenowelo ma ingooteno.
21 Ene yendo damoniye biyomi tewonggoku, bosebalese teweloyi damoni, ko nowoondoye ulu teweloyi damoningga, kuli yendo telolootenggoku, ngu ma yokowanggoku ngu, asa, no ye kewooloyemo ombutenoku, naluno, ngu noolengo Anutga ngundo no nowoondone yeni kowuli yetoni, sendowelo tewano.

13

Korin Oni, Ene Komo Enengo Nowoondoyemo Hamoo Teyingo, Ngu Gome Sobowooyi

1 Ataga, no yeno oolouwelo tetenoku nga ngu, tambu kabusayigaku. Anutlo mandeno ngandilo ete:

Oni biyomi tewokungga ngu, oni elaya, ngundi kabusa, ngundo kenowonggoku, ngundo oningga, ngulo mande gulanangge etoyi ngu, ariya, ngu nangge yomosiyowatolo ewolo. *Dutoronomi 19:15*

2 No yeno tambu elayayiga oololo, yeya nguno oluwonoku, nguno ngu, oni ene mbumbuwa kuli tetoyi, ko ye oni sungo gidalega nguya, nondo mande yanggango oolengo yeno ewono. Ye komo yengo damoniye biyomi tetenggoku, ngu kootu inoya, nowoondoye yowoolengoyilo ewono. No ataga yowoko ootoolo, ngunonggo nguya ngundilo yeno eteno. No yeno ko ooloutoowe ngu, oni gula enengo weti mbumbuwani kulimi, ngu ma andangeyingo ngu, asa, ngulo no komo yanggango oolengo ene mamanayelolo sodeye andangewanolo eteno.

3 Ye hamoo ingoweloyi ngu, Kristusndo no manggonemonggo, mande ete bine, ngundi kini bine? Asa, yengombo mete kenoya ingoyi! Kristus ngu ene yengo suleyo ma kiniyewa. Kini, ene ye kewooloyemo, nguno ko yanggango oolengo telo etuyeloote.

4 Hamoo, kuli Yesus ngu ene yanggangoni kinitetoni, yolo de mombimo sanggawelo ulewonggori. Ene Anutlo yanggangonimo nguno, ene ataga, keda ooloote. Hamoo, noole nguya, eneno woologongolo, ngulo noole yanggangonayi kini. Ene Anutlo yanggangoni nguno ngu, noole nguya, enedodo, keda goboolo ootoolo, ye hoolooweyeloweloyimbolo.

5 Yengombo komo yengo nowoondoye suwoo suwoo, tewoongoya, gome kenoya ingoyi, yengo

nowoondoye ngu hamoo teyingo mete bine,
ngundi kini bine? Yengombo, yengo wilikoyeloya
ingoyi. Ye kuli ingootenggo. Yesus Kristus, ene ye
nowoondoyemo oolootelo ingowonggo. Kinite-
toni ngu, asa, ye eneno nowoondoyemo hamoo,
ma tetenggo.

6 Nondo ngu hamoo ingooteno. Yendo, ngu
nooledodo, ingootenggoku, ngu noolendo Kris-
tuslo koni, ngu nenengo oolengo keyolo tetetoku,
ngu ingootoyi, ngulo no gome ingooteno.

7 Noolendo ngu Anutno yemboongeteto. Yendo
ngu ene hoolooweyelootoyi, ene nguno damoni
biyomi gula ma tewelo, elo yemboongewooto.
Noolendo noolengombo komo noole ko oni
metemi tunootetetolo ma ewato. Kini, noolendo
ngu, yendo mande damoni gome nenengo ngu
teyilo gome ingooteto. Yo, ye noolengo ma in-
gootenggoku, ngulo kowuli kini. Ene yengombo
ngu komo Anutndo ingooteku damoni ngundilo
nenengo telo oluwanggoku, ngu gome oolengo.

8 Ye ingootenggo. Noolendo ko yanggango telo,
ngunonggo hamoo mande nga ma wiliyowato.
Kini, noole komo ngu ko gome telo, ngunonggo
Anutlo mande hamoo nga gome nenengo wesiy-
olo oni etuyelowato.

9 Yo, noole yanggangonayi kini ngu, ko yendo
ngu yanggangoyedodo. Nguno ngu, noole
oni oni teteto. Ngulo noole suwoo suwoo,
Anutno yemboongeteto. Gedo Korin, Kristen oni
hoolooweyelootooga, ene nowoondoye ngu yang-
gango oolengo tunooteyilo ngulo yemboongeteto.

10 Ataga ngu, no yeya yowoko ootoolo,
ngunonggo, no nga oo naka, nga yengo mande

nakangooteno. Nga damoningga ngalo nangge nakangooteno. Nondo oololo yeya nguno ootoolo, nguno Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngundo kolo yanggangongga nunowoku, ngu yengo damoniye, ngulo mamanayelowelo ngu, asa, Anutndo ene ayibinonggo nowoondoyi teweloyi damoningga, ngundo yeya goboolo oluwanggo.

11 Ariya, nolo konebabagalo, akeyo. Ye komo ko yanggango teyago, Anutlo damoni, ngu bidodo keyoyi. Ye komo nolo mande nga ingoyi! Ye komo ingondudu gulanangge dowooya, nowoondoye imakeyingo oliyi. Ye ngundilo tetoyi ngu, asa, Anutlo nowoondoyi teyingo, ko, enengo newende imakeyingo, ngu yeya oluwa.

12 Noole Anutlo oni simoo bale ngulo damoninayi ngu, ye bidodo sungomo sungomo, dobooguliyeboya nowoondoyi teya, ebe yenggunangguna teya, goboolo siyeya oliyi. Anutlo oni simoo bale bidodo, ye kambayelootenggo.

13 No Anutno ngandilo yeya yemboongeteno. Ulungga Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, Yesus Kristus, gedo ene sumange yunowa. Anut, gengo nowoondoge ene yunowa. Yuka Kundingiyi, gedo ene bidodo nowoondoyemo, ulo dowoomomoolo, nguno enedodo goboolo oluwanggolo yemboongewooto. Ngu hamoo.

Anutlo Sumange Mande Keda
The New Testament in the Karo Dialect of the Rawa Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Karo long Niugini

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karo (Rawa) (Rawa)

Dialect: Karo

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
7f046ea9-a034-5c64-a5df-39d92fed8ae7